

Φώτης Καφάτος

ΜΕ ΤΑ ΜΑΤΙΑ ΤΩΝ ΠΡΩΤΩΝ ΦΟΙΤΗΤΩΝ ΤΟΥ
στο Βιολογικό Τμήμα του Πανεπιστημίου Αθηνών

- Cornell University • Harvard University • University of Athens
- National Academy of Sciences USA • University of Crete
- Institute of Molecular Biology and Biotechnology
- European Molecular Biology Laboratory • Académie des Sciences
- Louis-Jeantet Foundation • Pontifical Academy of Sciences
- Royal Society of London • Imperial College • European Research Council

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος

3

Στιγμιότυπα της πορείας του καθηγητή Φώτη Καφάτου

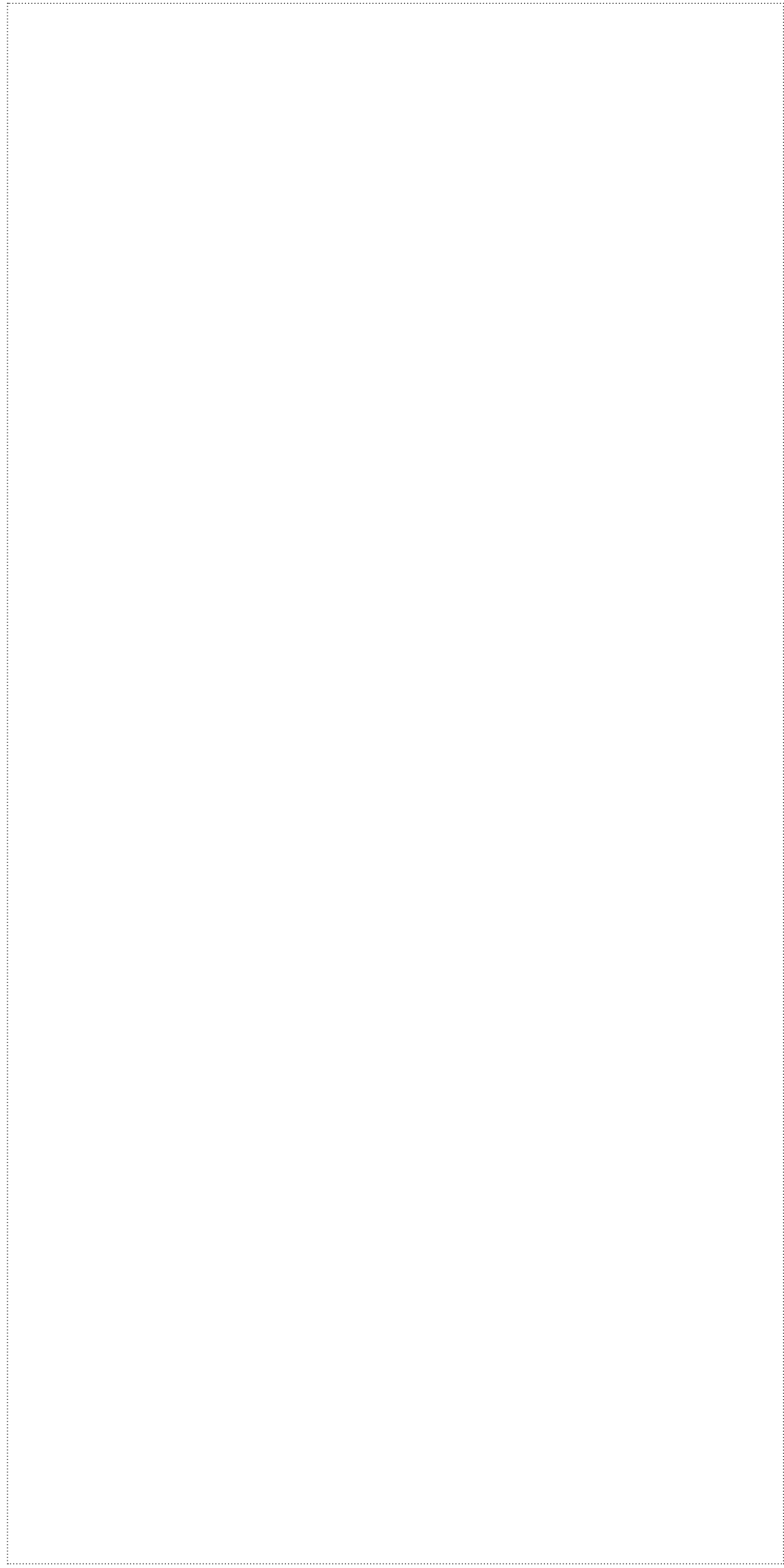
6–14

Ο Φώτης Καφάτος με τα μάτια των πρώτων φοιτητών του
στο Βιολογικό Τμήμα του Πανεπιστημίου Αθηνών:

Αικατερίνη Κομητοπούλου	15–23
Δέσποινα Αλεξανδράση	24–25
Κώστας Θάνος,	26–27
Τάσος Λεγάκης	28–29
Σοφία Κουγιανού	31
Έλλη Κάμπερ	33
Βέτα Καρδάμη	35
Αμαλία Καραγκούνη	37
Αναστάσιος Μίντζας	38
Πόπη Αραπίνη	40-41
Δημήτρης Ασημομύτης	43
Άσπα Μεταλληνού	45–46
Βαγγέλης Παπαθανασίου	47–48
Ελένη Φλώρου	50
Ιωάννα Σιώκου	51
Μαρία Θεσσαλού	53
Μπέσσυ Αλεπόρου	54
Πάρις Παυλάκης	55
Κώστας Φλυτζάνης	57–58

Κατάλογος των παλιών συμφοιτητών
του Βιολογικού Τμήματος Πανεπιστημίου .....

60–67

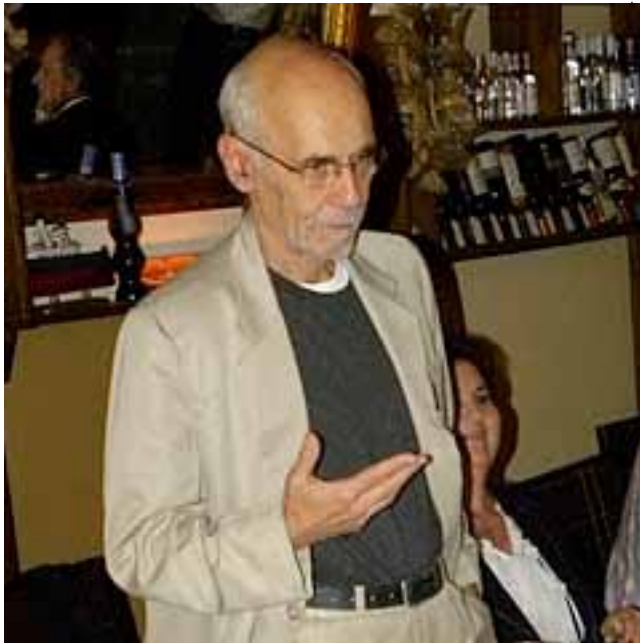
ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Στις 2 Οκτωβρίου 2010 πραγματοποιήθηκε η συνάντηση των πρώτων απόφοιτων του Τμήματος Βιολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών με την ευκαιρία της συμπλήρωσης σαράντα χρόνων από την ίδρυσή του. Η συνάντηση είχε μεγάλη επιτυχία, παρ' όλο που οργανώθηκε βιαστικά για να μπορέσει να παρευρεθεί ο καθηγητής μας Φώτης Καφάτος που βρισκόταν για λίγο στην Ελλάδα.

Τριάντα τρεις περίπου παλιοί συμφοιτητές συναντηθήκαμε, παλιές παρέες ξανάσιμιζαν, είπαμε τα νέα μας, σβήσαμε και τα κεράκια της τούρτας γενεθλίων του Πάρι, έκλεισε τα 59.

Εκεί και ο Φώτης Καφάτος, αδύνατος και με λαμπρό βλέμμα, μας συγκίνησε πάλι με τα λόγια του:

«Ο πατέρας μου είχε μια τάση όταν συγκινηνόταν να κλαίει. Δεν θέλω να είμαι ο δεύτερος κατηγορούμενος. Χάρηκα πολύ με τη συνάντησή μας σήμερα. Το 'χετε κάνει σαφές ότι σημαίνα πολύ για σας. Και σεις σημαίνατε πολλά για μένα, όχι μόνο επειδή ήσαστε οι πρώτοι, πολλοί από σας εξαιρετικής ποιότητας μαθητές. Η παρουσία της τάξης ξεπέρασε κάθε προσ-

δοκία. Υπάρχει αυτή η κοινότητα που είναι τόσο ζωντανή όπως τότε. Νιώθω χαρά και ενθουσιασμό που έγινε αυτή η συνάντηση. Ένας καλός δάσκαλος περνάει από τον κόσμο έχοντας προσφέρει στους άλλους. Πρέπει να συνεχιστεί.

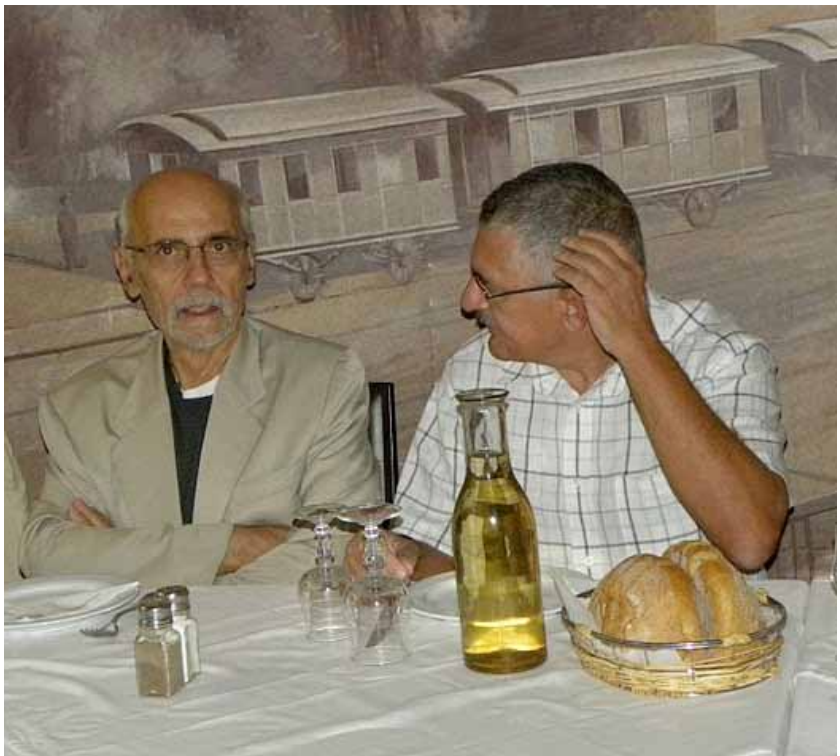
Ήδη είπα σε μερικούς ότι έχω αποφασίσει αν είμαι καλά να γράψω τα απομνημονεύματά μου. Ένα κεφάλαιο θα είναι αφιερωμένο στον καθηγητή μου του γυμνασίου... Ένα άλλο σε σας: η δικιά σας η γενιά ήταν κάτι πολύτιμο. Μου δώσατε όσα πήρατε κι εσείς από μένα. Στήσατε τη Βιολογία στην Ελλάδα. Φτιάξαμε μια ιστορία. Ευχαριστώ να τά περιλάβω στα απομνημονεύματά μου. Η καταπληκτική δουλειά που κάνατε έδωσε κάτι πολύτιμο.

Να κρατήσουμε τη μνήμη και τη φλόγα».

Μας δήλωσε ότι άρχισε να γράφει ένα βιβλίο αυτοβιογραφικό και μας προσκάλεσε να συνεισφέρουμε με τις εμπειρίες μας στην εποχή που τον γνωρίσαμε. Αυτό στάθηκε αφορμή να ξεκινήσει με πρωτοβουλία μιας ομάδας παλιών συμφοιτητών –της Έλλης Κάμπερ, της Σοφίας Κουγιανού, της Αικατερίνης Κομητοπούλου και του Γιώργου Θηραίου– η συγκέντρωση κειμένων που θα ολοκληρώνε την δική μας συνεισφορά και άποψη για τον καθηγητή που για τους περισσότερους από μας τότε ήταν καθοριστικός παράγοντας για τη μετέπειτα επιστημονική μας εξέλιξη.

Ξεκινήσαμε με ενθουσιασμό αυτή την ιδέα. Ο Γιώργος Θηραίος είχε αρχίσει επίσης να σχεδιάζει την οργάνωση μιας εκδήλωσης προς τιμήν του με στόχο να αναδειχθεί η συμβολή του Καφάτου στην προαγωγή της Βιολογίας στην Ελλάδα, αλλά δυστυχώς τα σχέδιά του δεν πρόλαβε να τα πραγματοποιήσει. Ο ίδιος είχε ξεκινήσει τη μετεκπαίδευσή του στο Χάρβαρντ κοντά στον Φώτη Καφάτο και συνέχισε μαζί του στην Κρήτη, στο Ινστιτούτο Μοριακής Βιολογίας και Βιοτεχνολογίας όπου διετέλεσε και Διευθυντής επί σειρά ετών. Τελευταία βρισκόταν στο απόγειο της σταδιοδρομίας του, ως διευθυντής του Ιδρύματος Ιατροβιολογικών Ερευνών της Ακαδημίας Αθηνών (ΙΙΒΕΑΑ), ενός καταξιωμένου Ερευνητικού Κέντρου της Ελλάδας.

Μείναμε οι υπόλοιποι που, μετά το πρώτο ξάφνιασμα από τη μοιραία απώλεια του Γιώργου, στις 20 Ιανουαρίου του 2011, αρκετά μουδιασμένοι αλλά με μεγαλύτερο πείσμα συνεχίσαμε για να ολοκληρώσουμε ό,τι αυθόρμητα ξεκινήσαμε.

Γιώργο, θα ολοκληρώσουμε την προσπάθεια και ό,τι μαζί ξεκινήσαμε. Να 'σαι σίγουρος ότι στην επόμενη συνάντηση των παλιών συμφοιτητών βιολόγων ('70-'74), σε 5 χρόνια, όπως είπαμε, θα είσαι και πάλι εκεί μαζί μας, γιατί βρίσκεσαι στην καρδιά όλων μας.

Για την επιμέλεια της έκδοσης
Έλλη Κάμπερ – Σοφία Κουγιανού

Στιγμιότυπα της πορείας του καθηγητή Φώτη Καφάτου

Η εισαγωγή των πανεπιστημιακών σημειώσεων του Καφάτου μαρτυρεί την αγωνία ενός Δασκάλου να μπορέσει να μοιράσει σε σημειώσεις ό,τι νεότερο υπήρχε για τη Βιολογία, όπως τα δίδασκε στο Χάρβαρντ, σε χρόνο ρεκόρ – ενός μήνα από την άφιξή του, τον Δεκέμβρη του 1972, σε μια περίοδο «αναβρασμού» για την ίδια τη Βιολογία αλλά και για την Ελλάδα.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

“Τά πάντα ρεῖ”

Ἡ Βιολογία εἶναι σήμερα ἡ πιό σφριγηλή ἀπό τίς θετικές ἐπιστῆμες. Στά 20 χρόνια ἀπό τήν ἀνακάλυψη πῶς τό DNA ἔχει δομή διπλῆς ἑλικας, ἔχουν ἀλλάξει ριζικά τό περιεχόμενο κι οἱ ἀρχές τῆς ἐπιστήμης αὐτῆς. Σήμερα πιά ἡ θεώρηση τῆς ζωῆς σάν ἓνα φυσικό φαινόμενο, πού ὑπακούει τούς νόμους τῆς φυσικῆς καί τῆς χημείας, εἶναι πραγματικότητα κι ὄχι εὐχή. Στό μοριακό ἐπίπεδο ὑπάρχει πιά μιά κατευθυντήρια ἰδέα (ἐξίσου σημαντική μέ τήν ἄλλη κεντρική ἀρχή τῆς Βιολογίας, τήν ἐξέλιξη), ἡ ἰδέα τῆς ροῆς τῶν γενετικῶν πληροφοριῶν μέσα ἀπό τά πληροφοριακά μακρομόρια, τά νουκλεϊνικά ὀξέα καί τίς πρωτεΐνες. Στά ἀπλούστερα προκαρυωτικά κύτταρα ξέρουμε μέ ἀρκετές λεπτομέρειες πῶς γίνεται αὐτή ἡ ροή, καί πῶς ρυθμίζεται· στά ἀνώτερα κύτταρα, τώρα μαθαίνουμε. Μά καί στίς περιοχές τῆς Βιολογίας πού ἀσχολοῦνται μέ πιό πολύπλοκα ἐπίπεδα ὀργανώσεως ἐπίπεδα ὀργανώσεως ὑπάρχει ἀναβρασμός. Ἡ διαφοροποίηση τῶν κυττάρων κατὰ τήν ἀνάπτυξη τῶν ὀργανισμῶν, τό παράδοξο αὐτό τῆς δημιουργίας πολυπλοκότητας ἀπό τήν ἀπλότητα, φαίνεται πῶς θά κατανοηθεῖ στά ἐπόμενα δέκα χρόνια. Μαθαίνουμε ἀρκετά γιά τά συστήματα ἐπικοινωνίας ἀνάμεσα στά κύτταρα, τίς ὁρμόνες δηλαδή καί τό νευρικό σύστημα. Πολύ τελευταία ἔχει ἀρχίσει νά γίνεται σοβαρή μελέτη γιά τήν ἐπικοινωνία ἀνάμεσα στούς ὀργανισμούς, καί γιά τήν ὀργάνωση τῶν ὀργανισμῶν καί τοῦ περιβάλλοντός τους σ' ἓνα ἀλληλένδετο σύστημα (οἰκολογία). Τέλος, μέ τήν πειραματική καί μαθηματική γενετική τῶν πληθυσμῶν, κατανοοῦμε πιά συγκεκριμένα τήν ἐξέλιξη.

Μά τό πιό σημαντικό στοιχεῖο τῆς σύγχρονης Βιολογίας δέν εἶναι οἱ πληροφορίες ἀλλά τό κλίμα τῆς. Εἶναι ἓνα κλίμα ἐλεύθερο καί δημιουργικό, πού δέ δέχεται αὐθεντίες καί κριτικάρει κάθε τι τό παραδεδεγμένο, ἀλλά καί πού ἀτενίζει τό μέλλον μέ αἰσιοδοξία. Στά δημιουργικά ἐργαστήρια οἱ καθηγητές καί οἱ φοιτητές δουλεύουν πλάι πλάι στήν ἔρευνα, μέ βάση τήν ἰσότητα καί τόν ἀλληλοσεβασμό. Ἄνταλλάσσουν διαρκῶς ἰδέες, καί κανεῖς δέν ξενίζεται πῶς οἱ πιό δημιουργικές συχνά προέρχονται ἀπό τούς εἰκοσάχρονους. Τό κλίμα αὐτό εἶναι σημαντικό, γιατί ἐπιστήμη δέν εἶναι ἓνα σύνολο πληροφοριῶν, ἀλλά ἓνας τρόπος τῆς σκέψης. Εἶναι μιά στάση ἀμφιβολίας γιά κάθε τι τό παραδεκτό, μιά στάση αὐτοπεποιθήσεως πῶς ναι, μποροῦμε νά καταλάβουμε ποιοί εἴμαστε καί πού πάμε, καί νά ἐπέμβουμε. Στή χρυσή τῆς αὐτῆν ἐποχή, δέν εἶναι παράξενο

πώς ή Βιολογία τραβάει σήμερα δημιουργικά νέα μυαλά από τή χημεία, τή φυσική και τά μαθηματικά.

Τή νέα αὐτή Βιολογία και τό κλίμα της θέλω νά μεταδώσω μέ τά μαθήματά μου. Κι άμέσως, παρουσιάζεται άμείλικτο τό έρώτημα πώς νά βοηθήσω τούς φοιτητές μέ σημειώσεις. Σέ μιά τέτοια περίοδο άναβρασμού, έντελώς άντίθετη σέ κάθε σχολαστικισμό, ή έννοια τοῦ συγγράμματος εἶναι ξεπερασμένη. Στά μαθήματα πού κάνω στό Harvard χρησιμοποιοῦ πρωταρχικές πηγές –έπιστημονικές δημοσιεύσεις– παράλληλα μέ τά βιβλία (όχι ένα βιβλίο) πού κάθε χρόνο διαλέγω σάν τά πιό συγχρονισμένα και κατάλληλα, από τά πολλά πού κυκλοφοροῦν. Στήν Έλλάδα, όμως, δυστυχώς ή γλώσσα εἶναι φραγμός γιά τή μεγάλη μάζα τών φοιτητῶν. Έτσι άποφάσισα νά κάνουμε μεταφράσεις. Διάλεξα τά πιό σημαντικά κεφάλαια από τά καλύτερα βιβλία –αὐτά πού χρησιμοποιοῦμε στό Harvard– και τά όργάνωσα σ' ένα ένιαίο σύνολο. Οί έπικαλύψεις πού υπάρχουν δέν εἶναι βλαβερές, γιατί έπιτρέπουν νά δει κανείς τίς σημαντικές ιδέες από διαφορετικές σκοπιές. Οί μεταφράσεις εἶναι όργανωμένες όπως και τό μάθημα τών πρωτοετῶν. Από τήν εισαγωγή, μέ στοιχειά θερμοδυναμικῆς (2 κεφάλαια) προχωροῦμε στή δομική και πρώτη χημική εξέταση τοῦ κυττάρου (2 κεφάλαια). Μετά μελετοῦμε τό μεταβολισμό (3 κεφάλαια) κι ακολουθεῖ ή μοριακή βιολογία (5 κεφάλαια και ἄλλη ὕλη). Μετά εἶναι ή ανάπτυξη – διαφοροποίηση (4 κεφάλαια). Θά ακολουθήσουν στοιχειά φυσιολογίας και οικολογίας, γιά νά καταλήξουμε στήν εξέλιξη.

Δυό λόγια γιά τή γλώσσα. Μέ βάση τό περιεχόμενο πού ήθελα νά μεταδώσω, τό περιεχόμενο μιᾶς ζωντανῆς κι εξέλισσόμενης πραγματικότητας, ή έκλογή τῆς γλώσσας πού χρησιμοποιοῦθηκε ήταν άναπόφευκτη. Εἶναι, έλπίζω, μιά γλώσσα ζωντανή και στρωτή, χωρίς δογματισμούς. Γιατί όπως εἶπε ό Δελμοῦζος «Δημοτικισμός δέ θά εἰπῆ ρομαντισμός, σταμάτημα ή κινέζικα τείχη γύρω στήν Έλλάδα, αλλά άναγνώριση τοῦ εἶναι μας, θεμελιώμα σ' αὐτό, καλλιέργεια και εξέλιξη τών γόνιμων στοιχείων του και ζωντανή άφομοίωση τών ξένων, άληθινός έκσυγχρονισμός». Και μιά έμπειρία: έκτός από τήν όρολογία, πού ἔτσι κι άλλοιώς ἔπρεπε νά δημιουργηθεῖ, δέ συναντήσαμε μεγάλη δυσκολία στό γράψιμο – καθόλου μεγαλύτερη άπ' ότι θά 'χαμε συναντήσει μέ τήν πιό όρθόδοξη γλώσσα.

Στόχο μου ἔβαλα νά μοιράσω στους φοιτητές τά πρώτα κεφάλαια μέσα σ' ένα μήνα από τότε πού ήρθα. Η έπίτευξή του, αλλά και ή όλη προσπάθεια, δέ θά μπορούσε νά γίνει χωρίς τούς συνεργάτες μου. Ο Άργύρης Εϋστρατιάδης (πού 'ναι μαζί μου στό Harvard) κι οί έπιμελητές μου Β. Μαρμάρας, Ε. Γκελτή - Δούκα και Χ. Παταργιάς μέ τήν καθοδήγησή μου ἔκαμαν τή βασική μετάφραση πού κατόπιν έπεξεργάστηκα. Χωρίς τήν άκούραστη και δεξιότεχνη προσπάθεια τῆς Β. Αντωνιάδου, ή σωστή μεταφορά τοῦ κειμένου στίς μεμβράνες δέ θά 'χε γίνει. Λυπᾶμαι μόνο πού ή πίεση τοῦ χρόνου ἔκαμε νά μᾶς ξεφύγουν μερικά λάθη, παρά τούς άπλουστευμένους κανόνες όρθογραφίας.

Φώτης Κ. Καφᾶτος
12/1/73

Copyright γιά τίς μεταφράσεις: Φ. Κ. Καφᾶτος.

Ο Φώτης Καφάτος ανακηρύχθηκε μέλος της Ποντιφικής Ακαδημίας Επιστημών του Βατικανού από τον πάπα Ιωάννη Παύλο Β΄ στις 10 Νοεμβρίου 2003, κατά τη διάρκεια της 400ής επετείου της ίδρυσης Ακαδημίας που εδρεύει στην πόλη του Βατικανού. Η Ποντιφική Ακαδημία Επιστημών, ένα διεθνές διεπιστημονικό Ίδρυμα με αυξανόμενο αριθμό διακεκριμένων μελών και στόχο την πρόοδο των επιστημών, ιδρύθηκε το 1603 στους επιστήμονες που εξελέγησαν μέλη της από την ίδρυσή της έως σήμερα συγκαταλέγονται ο Γαλιλαίος, ο Niels Bohr, ο Σερ Αλεξάντερ Φλέμινγκ και ο Max Planck.

Ο Φώτης Καφάτος συνέβαλε στην αποκρυπτογράφηση του γονιδιώματος του κουνουπιού *Mosquito Anopheles*, μα πάνω και πέρα από όλα, όπως μαρτυρούν οι περισσότεροι από τους πρώτους φοιτητές του στο Βιολογικό Τμήμα του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου της Αθήνας, ήταν βασικός πρωτεργάτης στην ίδρυση και οργάνωση του Τμήματος. Μετέδωσε τα οράματα και την θέρμη του για τη Βιολογία στο πρώτο αξιόλογο φυτώριο βιολόγων, που κι εκείνοι με τη σειρά τους μετέδωσαν με τη διδασκαλία τους στην Δευτεροβάθμια και Τριτοβάθμια Εκπαίδευση.

Τμήμα Βιολογίας 1970-1982

ή θητεία μου στο Πανεπιστήμιο 'Αθηνών, που συνέθεσε με τό πλό δημιουργικά από έκπαισημονική και κοινωνική άποψη χρόνια τής ζωής μου, έχει δημιουργήσει όρισμένους άρρηκτους δεσμούς.

**ΑΝΑΓΟΡΕΥΣΗ ΤΟΥ ΚΑΘ. ΦΩΤΗ ΚΑΦΑΤΟΥ ΣΕ ΕΠΙΤΙ-
ΜΟ ΔΙΔΑΚΤΟΡΑ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΒΙΟΛΟΓΙΑΣ**

ΛΕΙΠΕΙ ΕΙΚΟΝΑ

ΛΕΙΠΕΙ ΕΙΚΟΝΑ

**ΕΘΝΙΚΟΝ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟΝ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ ΑΘΗΝΩΝ**

ΑΝΑΓΟΡΕΥΣΙΣ

Ἐπειδήπερ τὸ Τμήμα Βιολογίας τῆς τῶν Θετικῶν Ἐπιστημῶν Σχολῆς τοῦ Ἀθηνῆσιν Ἐθνικοῦ καὶ Καποδιστριακοῦ Πανεπιστημίου τὸν

ΦΩΤΙΟΝ ΚΑΦΑΤΟΝ

ἀξιον ἀπέφηνε τοῦ ἐπιτίμου διδακτορικοῦ ἀξιώματος, ὁ δὲ Πρύτανις τῆ τοῦ Τμήματος γνώμη ἐπινεύει, διὰ ταῦτα ἐγώ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΑΡ. ΘΑΝΟΣ

καθηγητῆς τῆς Φυσιολογίας τῶν Φυτῶν, νῦν δὲ τοῦ Τμήματος Βιολογίας Πρόεδρος, χρώμενος τῇ δυνάμει, ἦν παρὰ τῶν πανεπιστημιακῶν νόμων καὶ τοῦ Τμήματος ἔχω λαβῶν, τὸν

ΦΩΤΙΟΝ ΚΑΦΑΤΟΝ

ἐπίτιμον διδάκτορα τοῦ Τμήματος Βιολογίας καὶ τῆς Σχολῆς Θετικῶν Ἐπιστημῶν τοῦ Ἀθηνῆσιν Πανεπιστημίου δημοσίᾳ ἀναγορεύω καὶ πάσας τὰς προνομίας τὰς τῷ πανεπιστημιακῷ τούτῳ ἀξιώματι παρεπομένας ἀπονέμω.

Ἐγένετο Ἀθῆνῃσι, μηνὸς Μαρτίου ἐβδόμη καὶ εἰκοστῆ, ἔτει ἐνάτῳ καὶ δισχιλιοστῷ.

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Τμήματος Βιολογίας

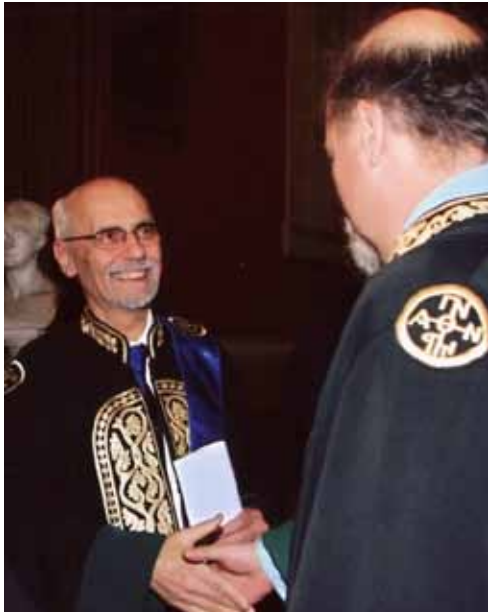

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΑΡ. ΘΑΝΟΣ

ΛΕΙΠΕΙ ΕΙΚΟΝΑ

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΡΥΤΑΝΕΥΟΝΤΟΣ
ΧΡΗΣΤΟΥ Ν. ΚΙΤΤΑ**

Αικατερίνη Κομητοπούλου

Αναπλ. Καθηγήτρια Μοριακής
και Αναπτυξιακής Γενετικής,
ΕΚΠΑ.

akomitop@biol.uoa.gr

Τηλ.: 210 7274607

Fax: 210 7274318

Θα παραθέσω κάποια λόγια που εγώ η ίδια είχα πει τον Μάρτη του 2004, όταν σε μια συνάντηση της Πανελληνίας Ένωσης Βιολόγων προσπάθησα να συνοψίσω το «αχανές» έργο της ζωής του Φώτη Καφάτου.

Φώτης Καφάτος: ο επιστήμονας, ο Δάσκαλος, ο Ανθρωπος

Είναι ιδιαίτερη χαρά και τιμή για μένα να μιλήσω για τον καθηγητή μου τον Φώτη Καφάτο, τον επιστήμονα, το δάσκαλο τον άνθρωπο, το συνεργάτη, το φίλο...

Ο Φώτης Καφάτος γεννήθηκε στο Ηράκλειο το 1940 και ολοκλήρωσε τις βασικές και γυμνασιακές του σπουδές η γενετείρά του (Λύκειο «Κοραής»). Αμέσως μετά έφυγε για σπουδές στην Αμερική και το 1961 πήρε πτυχίο Ζωολογίας από το Πανεπιστήμιο Κορνέλ με υψηλή διάκριση (High Honours). Το 1962 πήρε το Μάστερ Βιολογίας από το Πανεπιστήμιο Χάρβαρντ και το 1965 το Διδακτορικό του Δίπλωμα από το ίδιο πανεπιστήμιο. Την ίδια χρονιά εξελέγη Επίκουρος Καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Χάρβαρντ και το 1969 Τακτικός Καθηγητής, στα 29 του χρόνια. Έμεινε στη θέση αυτή μέχρι το 1994, οπότε ανέλαβε τη θέση του Γενικού Διευθυντή του Ευρωπαϊκού Εργαστηρίου Μοριακής Βιολογίας (EMBL), θέση την οποία θα κατέχει μέχρι τη συνταξιοδότησή του.

Μολονότι πολύ γρήγορα, όπως είδαμε, άρχισε μια λαμπρή καριέρα στην Αμερική, υπακούοντας σε μια αδήριτη ανάγκη να επανασυνδέσει του δεσμούς του με την Ελλάδα και να προσφέρει στο επιστημονικό γίγνεσθαι στη χώρα του, αποδέχτηκε την πρόσκληση να εργαστεί ως καθηγητής στο Τμήμα Βιολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών το 1972, θέση στην οποία παρέμεινε για δέκα χρόνια. Το 1982 εξελέγη τακτικός Καθηγητής Βιολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης, του οποίου υπήρξε ιδρυτικό και οργανωτικό μέλος όπου και εξακολουθεί να είναι καθηγητής μέχρι σήμερα. Την ίδια χρονιά συμμετείχε σε μια ευρύτερη προσπάθεια να ιδρυθούν και να οργανωθούν τρία ανεξάρτητα Ινστιτούτα που θα λειτουργούσαν σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο τα οποία και αποτέλεσαν τον πυρήνα του Ερευνητικού Κέντρου Κρήτης. Συγκεκριμένα, ίδρυσε το Ινστιτούτο Μοριακής Βιολογίας και Βιοτεχνολογίας του οποίου χρημάτισε Διευθυντής από το 1982 έως το 1993.

Ο Φώτης Καφάτος έχει τιμηθεί με υψηλές διακρίσεις: έχει αναγορευθεί Επίτιμος Διδάκτορας σε τρία Πανεπιστήμια, το Γεωργικό Πανεπιστήμιο της Αθήνας (1992), το Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (1994), το Πανεπιστήμιο Louis Pasteur του Στρασβούργου (2002). Είναι Επίτιμος Καθηγητής του Πανεπιστημίου της Χαϊδελβέργης (2000), μέλος της Εθνικής Ακαδημίας Επιστημών (1982) και της Ακαδημίας Τεχνών και Επιστημών των ΗΠΑ (1980), της Ευρωπαϊκής Ακαδημίας (1991), της Γαλλικής Ακαδημίας (2002), της Βασιλικής Ακαδημίας του Λονδίνου (2003) και της Ποντιφικής Ακαδημίας Επιστημών του Βατικανού (2003). Είναι συγκινητικό αν σκεφθεί κανείς ότι η Ακαδημία του Βατικανού είναι η παλαιότερη Ακαδημία του μοντέρνου κόσμου (ιδρύθηκε στη Ρώμη το 1603) και στα μέλη της συγκαταλέγονται ο Γαλιλαίος, ο Νεύτωνας, ο Δαρβίνος, ο Φλέμινγκ κ.ά. Όπως ανέφερε και ο ίδιος στην ομιλία του:

«προκαλεί δέος το να γνωρίζεις ότι ανήκεις στην ομάδα αυτή και στηριζόμενος στους ώμους των γιγάντων αυτών της επιστήμης οφείλεις να κοιτάς μακριά...».

Έχει τιμηθεί με το χρυσό μετάλλιο «Γρηγόριος Μέντελ» για τη διάκρισή του στις Βιολογικές Επιστήμες από την Ακαδημία Επιστημών της Δημοκρατίας της Τσεχίας (1995), με το μετάλλιο Διάκρισης στη Βιολογία από την Ακαδημία Αθηνών (2000) και με το μετάλλιο «Ταξιάρχης του Φοίνικα» από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας για τη συνεισφορά του στην Επιστήμη, τον πολιτισμό και την κοινωνία (2003).

Τέλος, είναι μέλος των συμβουλίων πολλών διεθνών ερευνητικών κέντρων και οργανισμών, και έχει διοργανώσει συνέδρια στην Ελλάδα και στο εξωτερικό.

Θα προσπαθήσω να αναφερθώ συνοπτικά στο ερευνητικό έργο του Φώτη Καφάτου, αν και δεν είναι εύκολο για ένα έργο που αριθμεί τριακόσιες και πλέον ερευνητικές εργασίες (310 περίπου) που έχουν δημοσιευτεί στα εγκυρότερα διεθνή επιστημονικά περιοδικά. Τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα εστιάζονται κατά κύριο λόγο στη Μοριακή, Κυτταρική, Αναπτυξιακή και Εξελικτική Βιολογία των Εντόμων, αλλά από πολύ ενωρίς εκδήλωσε ενδιαφέρον για την μελέτη του αμυντικού συστήματος των εντόμων. Για πρακτικούς λόγους θα μπορούσα να το διακρίνω σε δύο περιόδους: το έργο που έγινε κατά κύριο λόγο μέχρι το 1994 και αυτό που έγινε μετά.

Το πρώτο αφορά τη βιοχημική και μοριακή μελέτη μηχανισμών της διαφοροποίησης και ανάπτυξης των εντόμων. Βασικοί οργανισμοί-μοντέλα που χρησιμοποιήθηκαν είναι είδη μεταξοσκωλήκων, είδη Δροσόφιλας και έντομα οικονομικής σημασίας όπως η μεσογειακή μύγα. Αιχμή, η ανάλυση των μοριακών μηχανισμών που διέπουν την ωογένεση-χοριογένεση.

Ταυτόχρονα όμως είναι πρωτοπόρος σ' αυτό που ο ίδιος έχει αποκαλέσει Δεύτερη Επανάσταση στη Μοριακή Βιολογία, την Ευκαρυωτική, που συντελείται στις δεκαετίες '70-'80 με την ανάπτυξη της Τεχνολογίας του ανασυνδυασμένου DNA και το πέρασμα από τη μελέτη των απλούστερων οργανισμών στη μελέτη των ευκαρυωτικών οργανισμών. Οκτώ εργασίες δημοσιευμένες στο *Cell* και *PNAS* περιγράφουν την ανάπτυξη της τεχνολογίας για τη σύνθεση γονιδίων των σφαιρινών *in vitro*, τον πολλαπλασιασμό τους, την κλωνοποίηση και την αλληλούχιση (στην προσπάθεια αυτή συμμετείχαν και άλλοι σημαντικοί Έλληνες ερευνητές, όπως ο Αργύρης Ευστρατιάδης, ο Τομ Μανιάτης και ο Γιάννης Βουρνάκης, αλλά και ξένοι επίσης).

Στην πρώτη επανάσταση δεν μπορούσε να συμμετάσχει αφού ήταν πολύ μικρός. Η επανάσταση αυτή έγινε κατά τις δεκαετίες '40-'50 με αιχμή την ανακάλυψη της δομής του DNA και την ανάλυση της Ροής της Γενετικής Πληροφορίας με οργανισμούς-μοντέλα τους ιούς και τους προκαρυωτικούς οργανισμούς.

Ένα σημαντικό μέρος της ερευνητικής του δραστηριότητας γίνεται με την συμμετοχή της ερευνητικής ομάδας που είχε δημιουργήσει στο Τμήμα Βιολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών. (Σε σαράντα περίπου από τις εργασίες του συμμετέχουν μέλη της ομάδας αυτής.)

Στη δεύτερη περίοδο της ερευνητικής του δραστηριότητας ο Φώτης Καφάτος, σε συνεργασία με ερευνητικές ομάδες που έχουν δημιουργηθεί στο IMBB, συμμετέχει στη διεθνή προσπάθεια της χαρτογράφησης του X-χρωμοσώματος της Δροσόφιλας *melanogaster*, και το ίδιο διάστημα αρχίζει την ερευνητική του δραστηριότητα στο EMBL όπου δημιουργεί μια νέα ερευνητική ομάδα έστω και αν τα καθήκοντά του ως Γενικού Διευθυντή δεν αφήνουν πολύ χρόνο για αυτό το εγχείρημα. Αντικείμενο μελέτης του είναι ένα θέμα με παγκόσμιο ενδιαφέρον για την υγεία του ανθρώπου, ιδιαίτερα για τον αναπτυσσόμενο κόσμο. Η έρευνα γίνεται προς δύο κατευθύνσεις: τόσο προς την κατεύθυνση του οργανισμού-φορέα της ελονοσίας, του κουνουπιού, όσο και του παρασίτου (*plasmodium falciparum*) το οποίο «φιλοξενείται» στο κουνούπι πριν περάσει στον άνθρωπο. Ο Φώτης είναι ο πρωτεργάτης στη θεμελίωση μιας Διεθνούς Συνεργασίας εκατόν πενήντα και πλέον επιστημόνων από εννέα διαφορετικές χώρες μεταξύ των οποίων και η Ελλάδα –με το IMBB– που οδήγησε στην πλήρη αλληλούχιση του γονιδιώματος του κουνουπιού το 2002. Ταυτόχρονα έγινε από άλλους ερευνητές η αλληλούχιση του γονιδιώματος του παρασίτου. Η ερευνητική ομάδα του Φώτη Καφάτου εντόπισε και μελέτησε τα διακόσια και πλέον γονίδια του ανοσοποιητικού συστήματος των κουνουπιών. Η επέμβαση των επιστημόνων στο γενετικό υλικό των κουνουπιών με στόχο την ενίσχυση της ήδη υπάρχουσας ανοσολογικής αντίδρασής τους στο παράσιτο θα μπορούσε να αποτελέσει έναν τρόπο αντι-

μετώπισης της ασθένειας ο οποίος δεν θα απαιτεί χορήγηση φαρμάκων σε ανθρώπους.

Ένας επιπλέον στόχος είναι η ανάπτυξη νέων προσεγγίσεων για τη διαλεύκανση της γενετικής βάσης των αλληλεπιδράσεων ανάμεσα στο παράσιτο και τον φορέα-κουνούπι. Μετά τα παραπάνω αποτελέσματα καθώς με την ανάπτυξη της τεχνικής των μικροσυστοιχιών DNA υπάρχει η δυνατότητα παρακολούθησης της έκφρασης χιλιάδων γονιδίων ταυτόχρονα στο κουνούπι καθ' όλη τη διάρκεια ανάπτυξης του πλασμοδίου. Έτσι γνωρίζει κανείς τι γονίδια εκφράζονται στις τρεις, έξι, δώδεκα, δεκαοκτώ ώρες ή και μέρες ύστερα από ένα γεύμα μολυσμένου αίματος. Οι πληροφορίες αυτές που σήμερα αποκτώνται ταχύτατα επιτρέπουν μια ολοκληρωμένη εικόνα της φυσιολογίας του κουνουπιού, γνώση απαραίτητη προκειμένου να σκεφθεί κανείς νέες μεθόδους για την αντιμετώπιση της ελονοσίας μέσα στο ίδιο το κουνούπι. Ο επόμενος στόχος είναι να εντοπιστούν τόσο στο κουνούπι όσο και στο πλασμώδιο τα γονίδια εκείνα που θα μπορούσαν να αποτελέσουν στόχους μελλοντικών φαρμάκων. Για παράδειγμα, μεταξύ των γονιδίων του κουνουπιού θα πρέπει να υπάρχουν και εκείνα τα οποία σχετίζονται με τη διάσπαση των εντομοκτόνων, ενώ μεταξύ των γονιδίων του παρασίτου θα υπάρχουν τα γονίδια εκείνα που του προσδίδουν ανθεκτικότητα στα φάρμακα. Μάλιστα, μια ομάδα Γερμανών επιστημόνων εντόπισε το γονίδιο ενός βασικού για την επιβίωση του παρασίτου ενζύμου και ανέπτυξε ένα αντιβιοτικό για την καταπολέμησή του. Το φάρμακο αυτό θα περάσει στην τελική φάση κλινικών δοκιμών σε ανθρώπους και θα δούμε πολύ σύντομα τα αποτελέσματα.

Με τη συμμετοχή του στην ανάλυση των γονιδιωμάτων των οργανισμών ο Φώτης Καφάτος συμμετέχει επίσης στην ΤΡΙΤΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΜΟΡΙΑΚΗΣ ΒΙΟΛΟΓΙΑΣ, η οποία σήμερα βρίσκεται σε πλήρη εξέλιξη με την αλληλούχιση των γονιδιωμάτων ευκαρυωτικών οργανισμών όπως είναι ο ζυμομύκητας, η Δροσόφιλα, το κουνούπι, το φυτό *Arabidopsis* αλλά και ο άνθρωπος, και την προσπάθεια κατανόησης της λειτουργίας των. Ονομάζει τη φάση αυτή της Βιολογίας ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗ ΓΟΝΙΔΙΩΜΑΤΙΚΗ και θεωρεί ότι τώρα πρέπει να κατανοήσουμε πώς οι πληροφορίες του γονιδιώματος επιτρέπουν τη λειτουργία του οργανισμού σε επάλληλα επίπεδα, μπαίνουμε δηλαδή στη Βιολογία των Συστημάτων.

Όπως βλέπουμε, ο Φώτης διατυπώνει απόψεις για τις κατευθυντήριες γραμμές της βιολογικής έρευνας και κατά καιρούς τις εκφράζει με άρθρα του στο *NATURE*, στο *SCIENCE* και σε άλλα διεθνή περιοδικά.

Επίσης καταβάλλει άοκνες προσπάθειες για την ανάπτυξη της έρευνας στην Ελλάδα και βοηθά με όλες του τις δυνάμεις. Πιστεύει ότι απαιτείται διαρκής ανανέωση στην εκπαίδευση της ΒΙΟΛΟΓΙΑΣ στο ΜΕΣΟ και ΑΝΩΤΑΤΟ ΕΠΙΠΕΔΟ. Θεωρεί ότι χρειά-

ζεται ΑΥΤΟΠΕΠΙΟΙΘΗΣΗ, ΤΟΛΜΗ, ΔΙΕΘΝΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΜΕΤΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ, και προτρέπει τους φοιτητές να αξιοποιήσουν τις δυνατότητες που παρέχουν για μεταπτυχιακές σπουδές και μετεκπαίδευση, διεθνή επιστημονικά ιδρύματα σαν το EMBL και το EMBO. Με πρωτοβουλία του προσφέρεται η δυνατότητα σε Έλληνες καθηγητές Μέσης Εκπαίδευσης να μετεκπαιδευτούν στο EMBL και να γνωρίσουν τις νέες τεχνολογίες για να μπορέσουν να προσελκύσουν το ενδιαφέρον των μαθητών τους προς την Επιστήμη. Φυσικά, για να γίνει αυτό, πρέπει να υπάρχει συνέχεια και συνέπεια από την πλευρά της Πολιτείας και να χαραχθεί μια μακροπρόσθεσμη πολιτική. Η Επιστήμη πρέπει να φθάνει στους πολίτες μέσα από τα έντυπα ευρείας κυκλοφορίας και αυτό θα λειτουργήσει ως πόλος έλξης για τους νέους, κάποιοι από τους οποίους θα αντιληφθούν ότι διαθέτουν τα θεία δώρα που απαιτούνται για την Επιστήμη.

Θα ήθελα τώρα να μιλήσω για το δάσκαλο και συνεργάτη Φώτη Καφάτο. Τον πρωτοσυνάντησα το 1973 ως τριτοετής φοιτήτρια της Βιολογίας στο μικρό υπόγειο του κτιρίου της Νομικής (για όσους το γνωρίζουν) όπου θα άρχιζαν οι παραδόσεις του μαθήματος της Μοριακής Βιολογίας με τον καινούργιο Καθηγητή. Η εμφάνισή του, για τα μέτρα της εποχής, προκαλούσε ιδιαίτερη εντύπωση. Αντικρίσαμε έναν πολύ νέο άνθρωπο, άκρως αντισυμβατικό, με μακριά μαλλιά και γένια, με καθημερινό ντύσιμο, και με αρκετό τρακ να αρχίζει την ομιλία του με την προσφώνηση «Αγαπητοί συνάδελφοι». Νομίζω ότι από εκείνη τη στιγμή μας είχε κερδίσει όλους...

Η μύησή μας στην «νέα επιστήμη» της Μοριακής Βιολογίας με τις παραδόσεις του που παρακολουθούσαν και επιστήμονες εκτός του τμήματος, η ενασχόλησή μας με τη διεθνή βιβλιογραφία, η ανάλυση και η κριτική της, τα σεμινάρια που έπρεπε να ετοιμάζουμε και να παρουσιάζουμε, ήταν πρωτόγνωρα και νεωτεριστικά για την εποχή. Οι από καθέδρας παραδόσεις με «απόσταση» μεταξύ καθηγητή και φοιτητών ήταν πλέον παρελθόν. Η δημοκρατικότητα, η απλότητα, η παντελής απουσία αλαζονείας από μέρους του, η δυνατότητα να εκφράζουμε την άποψή μας χωρίς φόβο, ήταν μερικά από τα χαρακτηριστικά που μας δημιούργησαν το «πρότυπο του Δασκάλου».

Όπως προανέφερα, ο Φώτης Καφάτος δημιούργησε στο Πανεπιστήμιο της Αθήνας μια ερευνητική εκπαιδευτική ομάδα από έμπειρους ερευνητές που εργάζονταν ήδη στο εργαστήριο, άλλους που ήρθαν από το εξωτερικό αλλά και νέους μεταπτυχιακούς φοιτητές – όπως ήμουν κι εγώ.

Ο διακαής ενθουσιασμός του και η αγάπη του για την έρευνα, καθώς και η φυσική του αισιοδοξία, καθόρισαν για αρκετούς από μας τον δρόμο που θα ακολουθούσαμε. Είχε πάντοτε την ικανότητα να μας μεταδίδει αυτόν τον ενθουσιασμό και την αισιοδοξία όσο και αν οι συνθήκες της έρευνας από οικονομική άποψη και

υλικοτεχνική υποδομή ήταν πολύ δύσκολες. Γνωρίζοντας ο ίδιος τα προβλήματα μάς ωθούσε να μετεκπαιδευόμαστε στο εξωτερικό και χρησιμοποιούσε όλη την επιρροή του για να μας στείλει σε Πανεπιστήμια ή ερευνητικά ιδρύματα της Γαλλίας, της Γερμανίας και της Αμερικής. Οι συστατικές του επιστολές ήταν ιδιαίτερα γενναιόδωρες και μας γέμιζαν περηφάνια. Όπως έλεγε κάποιος κοινός φίλος, «ο Φώτης έχει την ικανότητα να ζετρυπώνει το καλό και στον πιο κακό άνθρωπο».

Είναι χαρακτηριστικό πώς λειτουργούσε σαν μαγνήτης για όλους τους νέους αλλά και τους πιο έμπειρους επιστήμονες, που συναθροίζονταν έξω από το γραφείο του αλλά και παντού όπου τον έβλεπαν για να ζητήσουν τη βοήθειά του και τη συμβουλή του. Και αυτός δεν την αρνιόταν σε κανέναν.

Πιστεύω ότι ο Φώτης κατά τη δεκαετή παραμονή του στην Αθήνα δημιούργησε έναν πυρήνα επιστημόνων μοριακής, κυτταρικής, αναπτυξιακής βιολογίας και γενετικής που εργάστηκε αποδοτικά τόσο στην έρευνα όσο και στην εκπαίδευση και προσέφερε σημαντικά στην πορεία ανάπτυξης και εξέλιξης του Τμήματος Βιολογίας. Μας δίδαξε να λειτουργούμε δημοκρατικά με συνέλευση και δικαίωμα ψήφου για όλους, σε μια εποχή που τέτοιες δημοκρατικές διαδικασίες ήταν αδιανόητες. Ένα από τα σημαντικά στοιχεία του χαρακτήρα του είναι η υποβολή ενός αυθόρμητου σεβασμού που λειτουργούσε καταλυτικά σε ανθρώπους και συνειδήσεις. Όλοι προσπαθούσαμε να είμαστε καλύτεροι, πιο σεμνοί, πιο μετρημένοι, πιο δίκαιοι, πιο γενναιόδωροι. Η αποχώρησή του από το Πανεπιστήμιο της Αθήνας άφησε μεγάλο κενό.

Ένα πολύ πρωτοποριακό έργο για την εποχή ήταν επίσης η συγγραφή του βιβλίου ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΒΙΟΛΟΓΙΑ, προϊόν μιας συλλογικής προσπάθειας των μελών του Εργαστηρίου. Όλες οι εισαγωγές και οι συνόψεις που είναι γραμμένες από τον ίδιο ήταν προφητικές για την εξέλιξη της Βιολογίας και μπορούν να χρησιμοποιηθούν αυτούσιες και σήμερα. Στα κείμενά του αναδεικνύεται ότι είναι φιλόσοφος και οραματιστής. Ας μην ξεχνάμε και την κριτική που υπέστη τότε για τη χρήση της δημοτικής για πρώτη φορά σε πανεπιστημιακό σύγγραμμα.

Θα σας διαβάσω ένα τμήμα της εισαγωγής που πιστεύω ότι παραμένει επίκαιρο και σήμερα:

«Το πιο σημαντικό στοιχείο της σύγχρονης βιολογίας δεν είναι οι πληροφορίες αλλά το κλίμα της. Ένα κλίμα ελεύθερο και δημιουργικό που δεν δέχεται αυθεντίες και κριτικάρει κάθε τι το παραδεγμένο αλλά και που ατενίζει το μέλλον με αισιοδοξία. Στα δημιουργικά εργαστήρια, οι καθηγητές και οι φοιτητές δουλεύουν πλάι πλάι στην έρευνα, με βάση την ισότητα και τον αλληλοσεβασμό, ανταλλάσσουν διαρκώς ιδέες και κανείς δεν ξενίζεται πως οι πιο δημιουργικές προέρχονται συχνά από τους εικοσάχρονους. Το κλίμα αυτό είναι σημαντικό γιατί

η επιστήμη δεν είναι ένα σύνολο πληροφοριών αλλά ένας τρόπος της σκέψης. Στη χρυσή της αυτή εποχή, δεν είναι παράξενο πως η Βιολογία τραβά σήμερα δημιουργικά νέα μυαλά από τη Χημεία, τη Φυσική και τα μαθηματικά» (1976)

Ο Φώτης Καφάτος δεν είναι ο επιστήμονας που αφοσιώνεται μονοσήμαντα στη δική του ερευνητική δραστηριότητα, αλλά έχει αφιερωθεί στην ανάπτυξη της έρευνας και στην Ελλάδα και στην Ευρώπη. Επιπλέον συνέβαλε ενεργά στην προώθηση μεταρρυθμίσεων στον χώρο της παιδείας και ειδικότερα στη συλλογική οργάνωση των Πανεπιστημίων, στην κατάργηση δηλαδή της έδρας και στη δημιουργία συλλογικών οργάνων όπως η Γενική Συνέλευση με τη συμμετοχή των φοιτητών, εισακουόμενος από τους πολιτικούς της εποχής. Έστω και αν σήμερα όλα αυτά θεωρούνται φυσικά και κεκτημένα, εκείνη την εποχή δεν ήταν καθόλου δεδομένα.

Με την ίδρυση του Ινστιτούτου της Μοριακής Βιολογίας και Βιοτεχνολογίας στην Κρήτη, την περιφέρεια της Ευρώπης, δημιούργησε έναν σημαντικό πόλο έλξης Ελλήνων αλλά και ξένων ερευνητών διεθνούς κύρους. Πολύ γρήγορα το Ινστιτούτο συγκαταλεγόταν στα καλύτερα της Ευρώπης και προβλήθηκε ως παράδειγμα οργάνωσης και ερευνητικής αποδοτικότητας. Όταν ρωτήθηκε από το περιοδικό *SCIENCE* ποιο ήταν το μυστικό της επιτυχίας αυτής της προσπάθειας, είχε πει:

«τρία πράγματα χρειάζονται: σιγουριά σ' αυτό που πιστεύεις, πείσμα να το κυνηγήσεις, και παχύ δέρμα για να επιβιώσεις».

Όμως, κατά τη δική μου άποψη, η επιτυχία του σε ό,τι καταπιάνεται οφείλεται στη σκληρή δουλειά, που αγγίζει τα όρια της ολοκληρωτικής αφοσίωσης. Σε όλη του τη ζωή ο Φώτης υπήρξε ένας μοναχικός εργάτης ανεξάντλητης αντοχής και πείσματος που ακολούθησε μια λιτή ζωή με επίκεντρο τη δουλειά του.

Τελειώνοντας, νομίζω ότι αξίζει να αναφερθώ στον Φώτη Καφάτο, τον ουμανιστή, το φεμινιστή τον οικογενειάρχη, το φίλο. Είναι ο άνθρωπος που αγαπά τη λογοτεχνία, διαβάζει αλλά και γράφει ποίηση χωρίς να την έχει δείξει ποτέ σε κανέναν, λατρεύει τη φύση, του αρέσει να μαζεύει θυμάρι από τα βουνά της Κρήτης, να κάνει διακοπές πάντα και πιστά στο ίδιο μέρος, στη Σούγια. Και επειδή, όπως λένε, δίπλα σε ένα ισχυρό άνδρα βρίσκεται μια δυναμική γυναίκα, οφείλω να αναφερθώ στη γυναίκα του τη Σάρα, ένα πνεύμα ανήσυχο με πολλαπλά ενδιαφέροντα και ιδιαίτερη αγάπη για τη ζωγραφική, και τις δύο αγαπημένες του κόρες, τη Λενιώ και τη Μυρτώ, που πρόσφατα τον έκαναν ένα ευτυχισμένο παππού.

Συνεχίζοντας την ιστορία μετά το 2004...

Η εξίσου λαμπρή συνέχεια...

Ένας ακόμη σημαντικός σταθμός στη ζωή του Φώτη Καφάτου.

Το 2005 ο ΦΚ εκλέγεται Καθηγητής στο Imperial College με στόχο να αφοσιωθεί αποκλειστικά στην έρευνά του, αλλά όταν του δόθηκε η ευκαιρία να ηγηθεί του νεοσύστατου τότε Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Έρευνας (ERC), δεν έκανε πίσω. Άλλωστε, ο ίδιος είχε συμβάλει καθοριστικά στη γένεση του ERC από μια «τρελή ιδέα που είχαν λίγοι ιδεαλιστές επιστήμονες». Όπως τόνισε σε συνέντευξη που έδωσε στον Guardian το 2007 ως πρόεδρος του ERC, η ανατροφή του του έδωσε τις δεξιότητες για αυτήν τη θέση: «Μεγαλώνοντας σε μια μεγάλη οικογένεια, κάτω από την πίεση της ναζιστικής κατοχής, γνώριζα πολύ καλά τις αξίες της κοινότητάς μου. Ήταν παρακινδυνευμένο στην οικογένειά μου να είμαι εγωκεντρικός και με ενθάρρυναν να είμαι σχολαστικός με τις απόψεις των άλλων ανθρώπων. Επειδή το να είσαι ο μεσαίος από τρία αδέρφια δεν είναι η πιο προνομιακή θέση, έμαθα να ακούω και να είμαι ευαίσθητος απέναντι σε άλλους ανθρώπους και να πιέζω για κοινούς στόχους επίμονα, χωρίς αποξενώνω τους ανθρώπους».

Ο Φώτης Καφάτος διετέλεσε πρώτος Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Έρευνας, ενός οργάνου που συστάθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση το 2007 για την ενίσχυση της έρευνας αιχμής και την προώθηση των επιστημονικών ανακαλύψεων στην Ευρώπη. Οι τόσο υψηλές προσδοκίες για έναν τόσο νέο οργανισμό, με μια θηριώδη χρηματοδότηση 7,5 δισεκατομμυρίων ευρώ, θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε αποτυχία. Ωστόσο, όπως είπε ο Φώτης: «το ERC θα πετύχει, θα κάνουμε λάθη στην πορεία, αλλά θα τα διορθώσουμε. Τρέχουμε έναν μαραθώνιο και ο δρόμος μπροστά μας είναι σαφής». Ο Φώτης Καφάτος παρέμεινε στη θέση αυτή έως τον Μάρτιο του 2010 οπότε και παραιτήθηκε παραμένοντας μέλος του συμβουλίου. Σε επιστολή του προς τον Ευρωπαίο Επίτροπο για την επιστήμη και την έρευνα J. Potočnik αναφέρει:

«Η δέσμευσή μου στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Έρευνας και το Επιστημονικό Συμβούλιο, όπου θα συνεχίσω να υπηρετώ ως μέλος, παραμένει το ίδιο ισχυρή όπως πάντα. Ωστόσο, είναι σκόπιμο τώρα για μένα να επικεντρωθώ στην συνέχεια του ERC, και να περάσει η ηγεσία αυτού του σπουδαίου οργανισμού σε ένα άλλο μέλος του Επιστημονικού Συμβουλίου».

Ευχαριστώντας τον Φώτη Καφάτο για την εξαιρετική συμβολή του, ο J. Potočnik ανέφερε τα εξής:

«Κατά τη διάρκεια μια μακράς και διακεκριμένης καριέρας, ο καθηγητής Καφάτος εργάστηκε ακούραστα στην υπόθεση της ευρωπαϊκής επιστήμης. Υπό την ηγεσία του το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Έρευνας εξελίχθηκε σε έναν πλήρως αναπτυγμένο φορέα χρηματοδότησης, που είναι γνωστός και σεβαστός όχι μόνο από Ευρωπαίους επιστήμονες αλλά και από ολόκληρο τον κόσμο. Χαίρομαι που ο ίδιος αποφάσισε να παραμείνει ως μέλος του Επιστημονικού Συμβουλίου. Τον ευχαριστώ για την εξαιρετική αφοσίωση και τα επιτεύγματά του τα οποία θα είναι τα θεμέλια για την επιτυχία του ERC και στο μέλλον».

Δέσποινα Αλεξανδράκη

Αναπλ. Καθηγήτρια
Αναπτυξιακής-Μοριακής
Βιολογίας, Τομέας Μοριακής
Κυτταρικής και Αναπτυξιακής
Βιολογίας και Βιοχημείας Τμήμα
Βιολογίας, Παν. Κρήτης και
συνεργαζόμενη ερευνήτρια
στο ΙΤΕ-IMBB

Τηλ: +30 2810 391161

Fax: +30 2810391101

alexandr@imbb.forth.gr

Είναι σαφές ότι ο Φώτης Καφάτος καθόρισε την κατεύθυνση και την πορεία της επιστημονικής και επαγγελματικής μου ζωής.

Αρχικά νέος, πρωτοπόρος και αντισυμβατικός αλλά και αυστηρός πανεπιστημιακός δάσκαλος, τάραξε τα νερά στο Τμήμα Βιολογίας της Αθήνας. Μας έδειξε άλλους δρόμους, δύσκολους αλλά πλούσιους σε περιεχόμενο, φαντασία και προοπτικές. 1973 και '74 θυμάμαι στην “καθημερινότητά” μας συνυφασμένα τη Βιολογία στα υπόγεια της Νομικής Σχολής, τις συγκεντρώσεις στο κέντρο της Αθήνας, τα ριζίτικα στον Ψηλορείτη...

Ο Φώτης, όντας μόλις 34 χρονών, με μακριά μαλλιά και μούσι, έπεισε τους υποψιασμένους αλλά αμήχανους γονείς μου ότι οι “μεταπτυχιακές σπουδές στις ΗΠΑ” είναι η επιλογή για όποιον το θελήσει.

Η μετάβαση στις ΗΠΑ για μεταπτυχιακές σπουδές, αν και επίπονη, γιατί οι καιροί καλούσαν το πνεύμα και το συναίσθημα πίσω σε άλλα συνταρακτικά δρώμενα, με οδήγησε να “ξανασπουδάσω” στο κέντρο των επιστημονικών ανακαλύψεων και επανα-

στάσεων στη Μοριακή Βιολογία. Την δεκαετία 1974-84 στη Βοστώνη, μου δόθηκε η ευκαιρία να γνωρίσω από κοντά κορυφαίους επιστήμονες, τα ερωτήματα που έθεταν και τα ευρήματά τους ακόμα στην ιδεαλιστική τους εποχή.

Μεταξύ των κορυφαίων, ο Φώτης Καφάτος, με τον πειστικό και σαγηνευτικό λόγο του, αλλά κυρίως με το προσωπικό του παράδειγμα, μας έδειξε τον τρόπο έρευνας και δημιουργικής σκέψης. Ο ίδιος πάντα με γρήγορη, θετική και συνθετική σκέψη, πηγή αισιοδοξίας και ψυχικής τόνωσης. Χαρισματικός επιστήμονας, χαρισματικός συγγραφέας και εμπνευστής δημιουργικών στόχων.

Ο Φώτης Καφάτος, εκτός από τη διεθνώς αναγνωρισμένη καριέρα του, για μένα είναι ο άνθρωπος που εδραίωσε τη σύγχρονη Βιολογία στην Ελλάδα. Δημιούργησε σχολή επιστημονικών αντικειμένων αλλά κυρίως ιδεών και νοοτροπίας.

Το Ινστιτούτο Μοριακής Βιολογίας και Βιοτεχνολογίας και το Τμήμα Βιολογίας στο Πανεπιστήμιο Κρήτης πιστεύω πως δεν θα υπήρχαν χωρίς την εμμονή και επιμονή του Φώτη. Του το χρωστάμε. Η συνέχεια βέβαια βασίστηκε στη δουλειά και την αφοσίωση των συναδέλφων μου. Ο σπόρος φύτρωσε...

Φώτη, σε ευχαριστώ πολύ εκ βαθέων! Να είσαι πάντα καλά!

Κώστας Θάνος
Καθηγητής Φυσιολογίας Φυτών,
Τομέας Βοτανικής,
Τμήμα Βιολογίας,
ΕΚΠΑ
Τηλ.: 210 7274655
Fax. 210 7274654
cthanos@biol.uoa.gr

Από την αναγόρευση του Καθηγητή Φώτη Καφάτου σε Επίτιμο Διδάκτορα του Τμήματος Βιολογίας, της Σχολής Θετικών Επιστημών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών (27 Μαρτίου 2009).

*Χαιρετισμός από τον Πρόεδρο του Τμήματος Βιολογίας,
αναπληρωτή καθηγητή Κωνσταντίνο Αρ. Θάνο.*

Κύριε Πρύτανη, κύριε Αντιπρύτανη, κύριε Κοσμήτορα, αγαπητοί συνάδελφοι, αξιότιμοι διαπρεπείς προσκεκλημένοι, κύριοι Υπουργοί, κυρίες και κύριοι.

Υποδεχόμαστε και τιμούμε απόψε τον διαπρεπέστερο σύγχρονο Έλληνα βιολόγο.

Για το τεράστιο ερευνητικό και διοικητικό του έργο αλλά και την καθοριστική του συμβολή στη θεμελίωση και ανάπτυξη του Τμήματος Βιολογίας του Πανεπιστημίου μας θα ακούσετε διεξοδικά στη συνέχεια.

Απεκδύομενος την προεδρική τήβεννο, επιτρέψτε μου να πω δυο λόγια ως άτυπος εκπρόσωπος της πρώτης γενιάς των φοιτητών βιολογίας του Πανεπιστημίου μας. Στο τρίτο έτος των σπουδών μας, το ακαδημαϊκό έτος 1972-73 γνωρίσαμε τον καθηγητή Καφάτο που μόλις είχε εκλεγεί στη θέση του συνταξιοδοτηθέντος Γεωργίου Πανταζή. Είναι αλήθεια ότι δυσκολευτήκαμε να πιστέψουμε ότι ο νεαρός με το ατημέλητο ντύσιμο και τα εξ ίσου ατημέλητα μακριά μαλλιά και γένια (σύμβολα τότε της φοιτητικής αμφισβήτησης) ήταν ο καινούριος καθηγητής της Γενικής Βιολογίας. Την πρώτη αμηχανία διαδέχτηκε γρήγορα ο ενθουσιασμός. Ο νέος καθηγητής, εκτός από την αναμφισβήτητη επιστημοσύνη που ακτινοβολούσε, μάς μόλυνε αμέσως με το μικρόβιο της αγάπης για την έρευνα.

Υπήρξε πηγή συνεχούς έμπνευσης αλλά και πραγματικός φίλος σε χρόνια δύσκολα και καταπιεσμένα που διψούσαν για ελευθερία, δημοκρατία και πρόοδο. Τα χρόνια εκείνα πέρασαν αλλά ο Καφάτος έμεινε και συνέχισε να συμβολίζει τον άξιο πανεπιστημιακό, δηλαδή τον παγκοσμίου κύρους ερευνητή, τον εμπνευσμένο δάσκαλο και φυσικά τον σωστό άνθρωπο.

Ζούμε στην Ελλάδα και το ξέρουμε πολύ καλά: είναι δύσκολο, είναι σπάνιο και συνάμα είναι πολύ σπουδαίο να απολαμβάνεις την εκτίμηση, την αναγνώριση και τον έπαινο των ομοτέχνων και κυρίως των μαθητών και των επιγόνων.

Φώτη Καφάτο, είμαστε περήφανοι για σένα και σ' ευχαριστούμε.»

Τάσος Λεγάκης

Αναπλ. Καθηγητής
Ζωικής Ποικιλότητας,
Τομέας Ζωολογίας-
Θαλάσσιας Βιολογίας,
Τμήμα Βιολογίας, ΕΚΠΑ
Τηλ.:+30 210 7274372
Fax: +30 210 727 4604
alegakis@biol.uoa.gr

Η πρώτη μου εντύπωση όταν πρωτοήλθε ο Φώτης Καφάτος στο πανεπιστήμιο, ήταν η εικόνα ενός απλού και προσιτού ανθρώπου, σε αντίθεση με το μοντέλο των καθηγητών που είχαμε μέχρι τότε γνωρίσει, καθηγητών κλεισμένων στα γραφεία τους, που επέτρεπαν ελάχιστη προσωπική επαφή, πολλοί από αυτούς με την αλαζονεία της εξουσίας.

Η πρώτη έκπληξη ήταν οι σημειώσεις που μοίρασε. Ήταν η πρώτη φορά που διαβάσαμε επιστημονικά κείμενα γραμμένα στη δημοτική, σε μια απλή, στρωτή και απόλυτα κατανοητή γλώσσα. Θυμάμαι την αντίδρασή μου όταν διάβασα την έκφραση «δεσμοί άνθρακα-άνθρακα» αντί για το «δεσμοί άνθρακος-άνθρακος». Μου φάνηκε πολύ ασυνήθιστο, έξω απ' ό,τι είχαμε μάθει. Και εκείνο το *cot* που προφέρεται μεταξύ *κοτ* και *κατ*! Ίσως πολλοί δεν γνωρίζουν ότι του είχε επιτεθεί η εφημερίδα *Εστία* γράφοντας για το νεαρό καθηγητή που είχε φέρει τη μαλλιαρή (τη δημοτική δηλαδή) στο πανεπιστήμιο.

Η σημασία που έδινε ο Φώτης Καφάτος στη γλώσσα δεν περιορίστηκε στα γραπτά του. Συμμετείχα τακτικά στις απογευματινές συγκεντρώσεις στο εργαστήριο Γενικής Βιολογίας, στα υπόγεια της Νομικής, όπου είχε ξεκινήσει την προσπάθεια δημιουργίας ενός λεξικού βιολογικών όρων. Ατέρμονες συζητήσεις στις οποίες, εκτός από εμάς, συμμετείχαν και άλλοι επιστήμονες εκτός πανεπιστημίου.

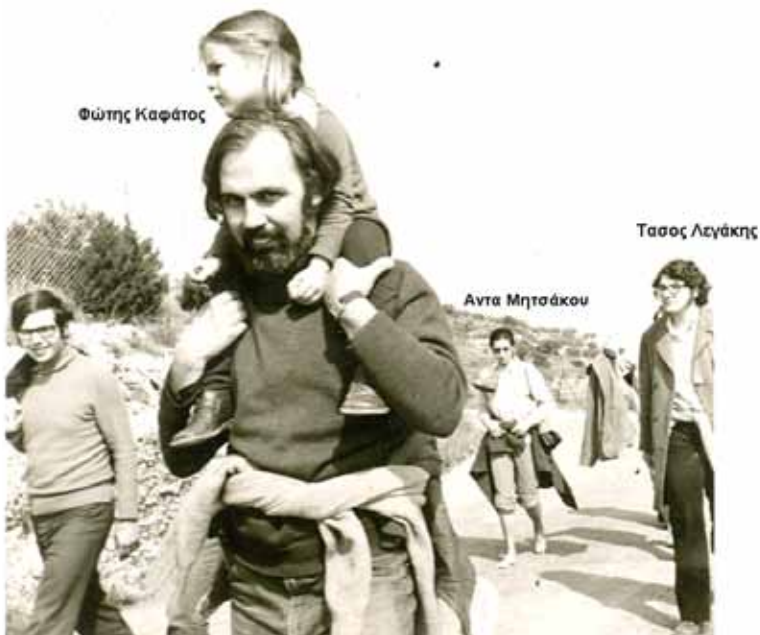
Ο Φώτης υπήρξε και σύμβουλος μας στις δύσκολες μέρες της αντίστασης κατά της δικτατορίας. Για πολλές από τις δραστηριότητές μας την εποχή εκείνη, τον συμβουλευόμασταν, και παρ' όλο που ίσως βρισκόταν σε δύσκολη θέση, πάντα είχε μια καλή συμβουλή.

Εκτός από τα μαθήματα, υπήρχε και η κοινωνική ζωή, και ο Φώτης ήταν πάντα κοντά μας στις εκπαιδευτικές αλλά και σε άλλες εκδρομές παρέα με την οικογένειά του.

Ξανασυνάντησα το Φώτη μετά από πολλά χρόνια, όταν εκλέχτηκα στο Πανεπιστήμιο Κρήτης. Επί οκτώ χρόνια συνεργαστήκαμε όλοι μαζί για να οργανώσουμε ένα καινούργιο τμήμα με πολύ υψηλές προδιαγραφές. Το τμήμα ήταν το πνευματικό παιδί του Φώτη. Αυτός έπεισε την τοπική κοινωνία να το δεχτεί και να το βοηθήσει, αυτός επέλεξε τους πρώτους του συνεργάτες, τον Βα-

σίλη Ναυπακτίτη και τον Λευτέρη Ζούρο, αυτός έστησε το Ινστιτούτο Μοριακής Βιολογίας και Βιοτεχνολογίας. Πηγαίνοερχόταν στην Αμερική, έπαιρνε μαζί του νέους μεταπτυχιακούς φοιτητές, έφερνε χρήματα και τεχνογνωσία στην Ελλάδα. Το τμήμα, εκείνα τα πρώτα χρόνια, πράγματι λειτούργησε με τελείως διαφορετικά πρότυπα από τα υπόλοιπα τμήματα Βιολογίας. Θυμάμαι μια σημαδιακή συνάντηση στο Κολυμπάρι, όπου ο Φώτης μας μάντρωσε στην Ακαδημία επί δύο ημέρες για να συζητήσουμε το μέλλον του τμήματος, για να αποφασίσουμε σε ποιους τομείς θα έπρεπε να δώσουμε έμφαση, ποιες ειδικότητες θα έπρεπε να είχαν οι νέοι διδάσκοντες, πώς θα εξασφαλίσαμε χρηματοδότηση και άλλα.

Ο Φώτης Καφάτος, μαζί με τον Γιάννη Μασάκη, ήταν οι καθηγητές μας που αποτέλεσαν δύο πολύ φωτεινούς φάρους στη σκοτεινή εποχή των φοιτητικών μας χρόνων και μας μπόλιασαν με αρχές και αξίες που μέχρι σήμερα εξακολουθούμε να διατηρούμε.

Σοφία Κουγιανού

Επίκουρη Καθηγήτρια
Μοριακής και Αναπτυξιακής
Γενετικής, Τμήμα Βιολογίας,
Τομέας Γενετικής και
Βιοτεχνολογίας, ΕΚΠΑ
Τηλ:+30 210 72 74 718
Fax:+30 210 72 74 318
skougian@biol.uoa.gr

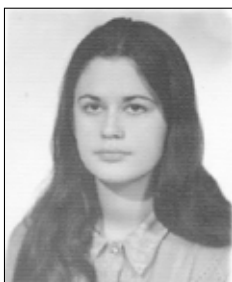

Στις 2 Οκτωβρίου 2010 πραγματοποιήθηκε η συνάντηση των πρώτων αποφοίτων του Τμήματος Βιολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών με την ευκαιρία της συμπλήρωσης σαράντα χρόνων από την ίδρυσή του. Η συνάντηση είχε μεγάλη επιτυχία, παρ' όλο που οργανώθηκε βιαστικά για να μπορέσει να παρευρεθεί και ο Καθηγητής μας Φώτης Καφάτος, που βρισκόταν για λίγο στην Ελλάδα. Τριάντα περίπου παλιοί συμφοιτητές συναντηθήκαμε, παλιές παρέες ξανασμίξανε, είπαμε τα νέα μας, σβήσαμε και τα κεράκια της τούρτας γενεθλίων του Πάρι Παυλάκη –έκλεισε τα 59...–, ανταλλάξαμε σκέψεις και νοσταλγία.

Εκεί και ο Φώτης, αδύνατος και με λαμπρό βλέμμα, μας συγκίνησε πάλι με τα λόγια του που τέλειωσαν με την ευχή: «Να κρατήσουμε τη μνήμη και τη φλόγα». Στον απόηχο αυτής της φράσης πρόβαλε για μια ακόμη φορά στη σκέψη μου η διαπίστωση ότι η πρώτη σπίθα για την αγάπη στη βιολογία, την έρευνα, τις μεταπτυχιακές σπουδές, άναψε στα αμφιθέατρα διδασκαλίας της δεκαετίας του '70, σε δύσκολους καιρούς, από τον νεαρό τότε καθηγητή Φώτη Καφάτο, που έφερε επαναστατικό πνεύμα αλλαγής στο Τμήμα Βιολογίας της Αθήνας. Πολλοί από τους πρώτους αποφοίτους ακολούθησαν μεταπτυχιακές σπουδές στην Ελλάδα και στο εξωτερικό –ΗΠΑ, Καναδά, Γαλλία, Αγγλία, Γερμανία, Ιαπωνία κ.α.– και πολλοί από αυτούς υπηρετούν σήμερα σε πανεπιστήμια, ερευνητικά ιδρύματα, νοσοκομεία, γυμνάσια, λύκεια, υπουργεία, επιχειρήσεις σ' όλη την Ελλάδα και το εξωτερικό. Λαμπρός επιστήμων, Καθηγητής στο Χάρβαρντ στα 30 του, αλλά πάντα προσιτός, με δημοκρατικό πνεύμα, φιλικότητα, πίστη στο μέλλον και αισιοδοξία, μας εμφύσησε αυτοπεποίθηση, αυτοεκτίμηση και αντοχή στις δυσκολίες. Μας ενέπνευσε την αγάπη στη βιολογία και τη συνεχή επιμόρφωση και βοήθησε πολλούς από μας με όποιο τρόπο μπορούσε. Στα δέκα χρόνια που έμεινε σφράγισε με το πνεύμα του και τις ιδέες του το Τμήμα Βιολογίας της Αθήνας και επηρέασε το μέλλον της Βιολογίας στην Ελλάδα. Μόνο αγάπη, ευγνωμοσύνη, και ευχές για ό,τι καλύτερο, έχω να καταθέσω σήμερα για σένα, Φώτη.

Έλλη Κάμπερ

Αναπλ. Καθηγήτρια
Φυσιολογίας,
Τομέας Βασικών Ιατρικών
Επιστημών, Ιατρική Σχολή,
ΕΚΠΑ και Βιοπαθολόγος στο
Διαγνωστικό Κέντρο
«Ενδοογκοέρευνα»
Τηλ. +30 210 7462595,
+30 210 9851757
Fax: +30 210 7462594
ekamper@med.uoa.gr

Το 1970 είναι η χρονιά που το Φυσιολογικό Τμήμα μετασχηματίζεται-εκσυγχρονίζεται και μετονομάζεται σε Βιολογικό. Το έργο αυτό ανέλαβαν καθηγητές που δίδασκαν στο παλιό τμήμα αλλά και νέοι. Ανάμεσά τους ο καθηγητής Φώτης Καφάτος, 33 χρόνων τότε, και ήδη με πολύ σπουδαίο ερευνητικό έργο στο Χάρβαρντ, όπου είχε εκλεγεί Καθηγητής από τα 30 του. Λίγοι ήταν οι φοιτητές που στις πανελλήνιες εξετάσεις είχαν σαν πρώτη τους επιλογή το νεοσύστατο Βιολογικό.

Οι περισσότεροι από εμάς, βρέθηκαν στο Βιολογικό τμήμα έχοντάς το σαν δεύτερη επιλογή. Μέσα μας κρατούσαμε την πρόθεση να δώσουμε στον εαυτό μας αργότερα μια νέα ευκαιρία με νέες εξετάσεις. Η εξέλιξη όμως του νεοσύστατου αυτού τμήματος, οι νέες γνώσεις και μέθοδοι διδασκαλίας αλλά και οι ορίζοντες που άνοιξαν μπροστά μας, ανέτρεψαν αυτά τα σχέδια. Πρωταγωνιστής σ' αυτή την προσπάθεια ο Φώτης Καφάτος. Ενέπνευσε με τα οράματα και τους στόχους του όλους τους φοιτητές και παρέσυρε με την φρεσκάδα, το κέφι και τις γνώσεις του και τους άλλους παλιούς και νέους καθηγητές.

Από αυτή την πρώτη λειτουργία του Βιολογικού προέκυψε η πρώτη «φουρνιά» βιολόγων. Οι περισσότεροι από εμάς συνέχισαν τις σπουδές τους στο εξωτερικό ή στην Ελλάδα και υπηρετούν σήμερα ως καθηγητές σε πανεπιστημιακά ιδρύματα και ερευνητικά κέντρα της Ελλάδας και του εξωτερικού προσφέροντας στην επιστήμη της Βιολογίας (~38%).

Αλλά και όσοι ακολούθησαν την κλασική πορεία της Μέσης εκπαίδευσης άνοιξαν με τη διδασκαλία τους νέους ορίζοντες στους μαθητές τους, κάνοντας τη Βιολογία πρώτη επιλογή πολλών μαθητών στις πανελλήνιες εξετάσεις. Σαραντα χρόνια μετά την ίδρυση του Βιολογικού έγινε πλέον φανερό πόσο πολλές είναι οι δυνατότητες της Επιστήμης της Βιολογίας.

Σαραντα χρόνια μετά την ίδρυση του Βιολογικού, τριάντα από τους πρώτους αυτούς φοιτητές ξαναβρεθήκαμε, ανταλλάξαμε τα νέα μας, συγκινηθήκαμε αλλά και, όπως παλιά, περιμέναμε από τον καθηγητή που μάς ενέπνευσε όλους να πάρουμε νέα σπίθα για τη συνέχεια. «**Να κρατήσουμε τη μνήμη και τη φλόγα**» ήταν τα λόγια του στο τέλος της συνάντησής μας. Φώτη, ας είσαι καλά, η Επιστήμη της Βιολογίας και όλοι εμείς σου χρωστάμε πολλά.

Βέτα Καρδάμη
Professor, Cross-Appointee,
St. Boniface Research Ctr
Inst Cardiovascular Sciences,
University of Manitoba,
Winnipeg, Canada
Tel: 2042353519,
204 793823
Fax: 204 2336723
EKardami@sbrc.ca

«**Ε**πιτέλους, ένας άνθρωπος πραγματικός μέσα στο πανεπιστημιακό “κατεστημένο”»

Ο Φώτης Καφάτος είναι ο μόνος καθηγητής που θυμάμαι από τα πανεπιστημιακά χρόνια. Η φιλική προσιτή παρουσία του, η δυναμική προσωπικότητά του και κυρίως η εμπιστοσύνη και φροντίδα που μας έδειξε τα μυθικά εκείνα χρόνια έπαιξαν μεγάλο ρόλο στην προσωπική μου εξέλιξη και την απόφασή μου να συνεχίσω προς μια καριέρα στην έρευνα. Ο Φώτης έγινε το πρόσωπο, και ο αντιπρόσωπος, της Μοριακής Βιολογίας, της μοντέρνας σκέψης, και ενός μέλλοντος με άπειρες δυνατότητες. Οι εκδρομές που κάναμε, ιδιαίτερα εκείνη στην Κρήτη, το αξέχαστο Φαράγγι της Σαμαριάς, μου πρόσφεραν από τις πιο αγαπημένες, πολύτιμες αναμνήσεις.

Όταν τελείωσε η χρόνια, ο Φώτης μού πρότεινε να πάω στην Αμερική, στο Χάρβαρντ, για μεταπτυχιακά. Τη θυμάμαι αυτή τη στιγμή γιατί ήταν ένα σταυροδρόμι στη ζωή μου. Θυμάμαι και τη συζήτηση, όπου με άπειρη βεβαιότητα (τη φοβερή πεποίθηση που έχουν τα νιάτα) εδήλωσα πως δεν ήθελα να πάω Αμερική επειδή ήταν μακριά, επειδή δεν μου άρεσαν τα πολιτικά της Αμερικής... Μίλησα κι άλλο, για τις τότε πολιτικές μου απόψεις, κλπ., κλπ. Ο Φώτης με κοίταζε με συμπάθεια και δεν είπε τίποτα. Σοφός άνθρωπος. Έτσι έκλεισε εκείνη η πόρτα. Και έτσι συνέχισα να παίρνω άλλες αποφάσεις, άλλες κατευθύνσεις, με αποτέλεσμα, τι ειρωνεία, να μείνω μόνιμα στο εξωτερικό, στον Καναδά. Και πού και πού να αναρωτιέμαι πώς θα ήταν η ζωή μου αν είχα πάρει άλλη απόφαση.

Συνέχισα να μαθαίνω νέα για το Φώτη, και τη μετέπειτα καριέρα του, πάντα με θαυμασμό και με την αίσθηση ότι για να το κάνει ο Καφάτος, καλό θα είναι.

Φώτη, σε θυμάμαι πάντα, και είσαι στη σκέψη μου κάθε φορά που μιλώ και διδάσκω τους φοιτητές μου. Ελπίζω να είμαι αξία των μαθημάτων που μας έδωσες, και να εμπνεύσω και γω, έστω και λίγο, τα νέα παιδιά να συνεχίσουν την έρευνα. Σε ευχαριστώ. Να 'σαι πάντα καλά.

Αμαλία Δ. Καραγκούνη

Καθηγήτρια Μικροβιολογίας,
Τμήμα Βιολογίας,
ΕΚΠΑ

Τηλ.: 210 7274526 ,
210 727704

Fax: 210 7274901
akar@biol.uoa.gr

Στο Βιολογικό Τμήμα του ΕΚΠΑ βρέθηκα το 1970 ...από σπό-
ντα! Ήθελα να γίνω αρχιτέκτονας γιατί μου άρεσε το σχέδιο, αγα-
πούσα τη διακόσμηση, και εκείνη την εποχή ήταν αρκετά καλό
βιοποριστικό επάγγελμα. Όμως, ο δαίμονας των «ακαδημαϊκών
εξετάσεων» τη χρονιά εκείνη με τοποθέτησε στην τότε Φυσικο-
μαθηματική Σχολή με βαρετά Τμήματα, όπως το Φυσικό, το Χη-
μικό, το Μαθηματικό κ.ά., εκτός από ένα που μου φάνηκε κάπως
ενδιαφέρον: ...το Τμήμα Βιολογίας. «Να και κάτι καινούργιο»,
σκέφτηκα, «...ίσως κάτι έχει να πει...». Με το μυαλό στην Αρχι-
τεκτονική και την καθημερινότητα στη Βιολογία πέρασαν τα δύο
πρώτα χρόνια με την ελάχιστη προσπάθεια μάθησης, ακούγοντας
...τα ίδια, ή κάπως έτσι το έβλεπα εγώ.

Μέχρι που, την Τρίτη χρονιά, στο υπόγειο της Νομικής μπή-
κε ένας καινούργιος καθηγητής: καθόμουν πίσω-πίσω, ούτε καν
τον έβλεπα, είχα σκύψει το κεφάλι, αδιάφορη ως συνήθως, ρώτη-
σε τους φοιτητές γιατί διάλεξαν τη Βιολογία ως Επιστήμη... και
τότε άκουσα να λέει ότι η Βιολογία είναι συνυφασμένη με τη Φι-
λοσοφία και σήκωσα το κεφάλι να τον δω... Από εκείνη τη μέρα
άρχισε το ενδιαφέρον μου για την Επιστήμη που αγαπώ πολύ και
υπηρετώ εδώ και τριάντα ένα χρόνια!

Πάντα η εκτίμησή μου ήταν απεριόριστη για τον καθηγητή
Φώτη Καφάτο. Όταν βρισκόμουν/βρίσκομαι στο εξωτερικό και
θέλω να δείξω ότι έχουμε και εμείς σημαντικούς ανθρώπους, η
πρώτη μου αναφορά είναι πάντα σε εκείνον.

Ήταν τιμή μου που συνεργάστηκα με το ΙΤΕ, το οποίο ίδρυσε ο
ίδιος, την περίοδο 1985-90, για τα βακτήρια της Σαντορίνης.

...Κι όταν συναντηθήκαμε ως ομιλητές το 2006 στην ημερίδα
«Βιοεπιστήμες και Κοινωνία», για μια ακόμα φορά με εντυπωσία-
σε λέγοντας: «...μετά από τριάντα χρόνια δουλειάς με τα γονίδια
και τη Μοριακή Βιολογία, θα πρέπει να επισημάνω ότι αγνοήσα-
με μια πολύ σημαντική επιστήμη: τη Φυσιολογία».

Ο Φώτης Καφάτος ήταν και είναι βασικό «ΜΑΚΡΟΜΟΡΙΟ»
του Τμήματος Βιολογίας του ΕΚΠΑ.

Σ' ευχαριστούμε, Φώτη, για ό,τι έδωσες στον καθένα μας.

Αναστάσιος Μίντζας
Καθηγητής Μοριακής
Βιολογίας,
Τμήμα Βιολογίας
Πανεπιστήμιο Πατρών
Tel: +30 2610 997368
Fax: 2610 996355
mintzas@upatras.gr

Από τα γεγονότα της φοιτητικής μας ζωής, αυτά που έχουν μείνει βαθιά χαραγμένα στη μνήμη μου είναι η κατάληψη της Νομικής και τα ειδικά μαθήματα, που κάναμε τα βράδια με το Φώτη στο υπόγειο της Νομικής, με τους αστυφύλακες να περιμένουν έξω από την είσοδο πιστεύοντας πως συνωμοτούσαμε εναντίον της χούντας. Επίσης, δεν θα ξεχάσω ποτέ τις εκδρομές με τις αντιχουντικές συζητήσεις, τους περιπάτους και τα γλέντια που κάναμε με το μεγάλο μας δάσκαλο, καθώς και τα ζειμπέκικα που χορέψαμε μαζί, κρεμασμένοι ο ένας από τη μέση του άλλου.

Πιστεύω πως η ζωή μου θα ήταν εντελώς διαφορετική εάν δεν είχα την τύχη να γνωρίσω το Φώτη. Ξεκινώντας από μια φτωχή αγροτική οικογένεια, το μεγαλύτερο όνειρό μου ήταν να περάσω στο πανεπιστήμιο και αφού πάρω το πτυχίο μου να κάνω μια αντίστοιχη δουλειά. Μέχρι το τρίτο έτος ούτε καν γνώριζα τι είναι έρευνα και μεταπτυχιακές σπουδές. Ο Φώτης ήταν εκείνος που με έκανε να αγαπήσω την έρευνα και με βοήθησε να κάνω μεταπτυχιακές σπουδές στις ΗΠΑ. Η απλότητα του Φώτη, η αγάπη του για τους μαθητές του, η παντελής έλλειψη αλαζονείας, η απλόχερη φιλία του και η λιτή ζωή του ήταν μερικά από τα χαρακτηριστικά του ακαδημαϊκού δασκάλου που προσπάθησα να μιμηθώ στη δική μου ακαδημαϊκή καριέρα. Φώτη, δάσκαλε, σύμβουλε και καλέ μου φίλε, σε ευχαριστώ για όσα καλά έχω κερδίσει από το παράδειγμά σου και σου εύχομαι από τα βάθη της ψυχής μου υγεία, χαρά και δύναμη.

Πόπη Αραπίνη

Ιδ. δικαίου αορίστου χρόνου,
Σχολή Επιστημών Υγείας,
Ιατρική Σχολή, ΕΚΠΑ
Τηλ.: 210 9217952
karapini@med.uoa.gr

Πολλές φορές το μυαλό κάνει, έτσι από μόνο του, αναφορά στο παρελθόν, κάποτε στο πρόσφατο και κάποτε στο παλαιότερο. Τώρα, και ύστερα από τη συνάντηση στην Κηφισιά με το δάσκαλό μας, το Φώτη, τον περασμένο Σεπτέμβρη (2010), το μυαλό ταξίδεψε και πάλι, αυτή τη φορά εύλογα, λόγω της συνάντησης, στα φοιτητικά μας χρόνια. Σαν παλιά φοιτήριά του, αρχικά μού ήρθε να πω: «με τον κύριο Καφάτο», αλλά αμέσως λοξοδρόμησε ο νους και με μια παρόρμηση σκέφτηκε «τη συνάντηση με το Φώτη». Όχι λόγω έλλειψης σεβασμού, όχι, αλλά επειδή, μέσα στο μυαλό, έρχεται από μόνη της και εγκαθίσταται η οικειότητα.

Με το Φώτη, λοιπόν.

Να ξαναέρθω στην αναδρομή στα φοιτητικά μου χρόνια. Χρόνια πλούσια, λόγω των νιάτων και των πολιτικών καταστάσεων και γεγονότων. Από τη μια η ανεμελιά, από την άλλη η Χούντα και η συνειδητοποίηση. Από εδώ η χαρά, οι εκδρομές, από εκεί ο φόβος. Και σαν νέα φοιτήτρια, η άγνοια και η απειρία απέναντι στη δίψα για μάθηση. Μέσα σ' αυτή την αντιφατικότητα προχωρήσαμε. Και τα καταφέραμε.

Ποιοι ήταν οι καθηγητές μας σ' αυτή μας τη διαδρομή; Δύο κατηγοριών. Στην πρώτη κατηγορία περιλαμβάνω τον Καίσαρα (Αλεξόπουλο). Λίγο τον γνωρίσαμε –μετά ανέλαβε ο Μαρίνος. Τον Ψαριανό. Στο αμφιθέατρο τον ακολουθούσε ο βοηθός του – ποιο ήταν το όνομά του–, ο οποίος είχε χρέος να πάρει καπέλο και παλτό και να τα φυλάξει κάπου σε ασφάλεια. Τον Πανταζή –για μικρό διάστημα κοντά μας και αυτός. Τον αντικατέστησε ο Λουκάς ο Μαργαρίτης. Όλοι οι παραπάνω καθηγητές, υπερήλικες, και η μέθοδός τους για διδασκαλία, η από καθέδρας. Και μια νεότερη γενιά καθηγητών, λίγο μετριασμένης διάθεσης για από καθέδρας διδασκαλία – ήταν και νεότεροι: ο Κατάκης, ο Αναγνωστίδης, ο Κιόρτσης, ο Μητράκος.

Μπορεί για κάποιους να είμαι και άδικη, βάζοντάς τους σ' αυτή την κατηγορία, γιατί τους είχαμε για μικρό χρονικό διάστημα, και η κρίση μου να επηρεάζεται από την αναγκαστική έλλειψη ικανού χρόνου επικοινωνίας μαζί τους. Γι' αυτόν ακριβώς το λόγο δεν περιλαμβάνω στην ομάδα αυτή τον Καπούλα, για παράδειγμα.

Πάντως, αυτή ήταν η βασική εμπειρία μας από καθηγητές στα δύο πρώτα έτη του Πανεπιστημίου. Φτάσαμε αισίως στο τρίτο έτος.

Και, μια μέρα, έρχεται πρώτα η φήμη: Έρχεται σαν καθηγητής ο Φώτης Καφάτος, που έχει κάνει λαμπρή δουλειά στο Χάρβαρντ. Ύστερα, μας έρχεται ένας άνθρωπος πολύ γελαστός, μικρόσωμος. Πολύ νέος, μέσα κι έξω. Απλός. Άμεσος. Αλλιώτικος καθηγητής. Δύσκολα τον περνάς για τέτοιο. Με μεγάλη διάθεση να επικοινωνήσει με τους φοιτητές, με εμάς όλους. Θα μας μάθει Μοριακή Βιολογία. Δείχνει μεγάλη διάθεση να μοιραστεί μαζί μας τις γνώσεις του, τις επιστημονικές, αλλά θέλει να μοιραστεί και πολλά άλλα πράγματα. Για παράδειγμα, την αγάπη του για τη φύση· την αγάπη του για την παράδοση και τον πολιτισμό. Και έτσι κάνουμε εκδρομές μαζί. Εκπαιδευτικές εκδρομές, υποτίθεται. Το «υποτίθεται» θα μπορούσα και να μην το πω, να το διαγράψω, γιατί οι εκδρομές είναι στ' αλήθεια εκπαιδευτικές. Μόνο που η εκπαίδευση δεν έχει να κάνει με τη Μοριακή Βιολογία. Ο Φώτης εκμεταλλεύτηκε το ότι ήμασταν άγραφα βιβλία και μαζί με την επιστήμη, μας έπλασε και αλλιώτικα. Είχε δίκιο. Τελικά, φτάσαμε στη Μοριακή Βιολογία μέσα από όλη αυτή την ιστορία. Μέσα και από τον Ομαλό, μέσα και από την απαγγελία του μεσαιωνικού ποιήματος του Βιτσέντζου Κορνάρου (*Ερωτόκριτος*) με συνοδεία κρητικής λύρας. Γιατί, βέβαια, το εξωπανεπιστημιακό κομμάτι της «εκπαίδευσης» γινόταν, πού αλλού, στην ιδιαίτερη πατρίδα του, την Κρήτη. Έτσι αγάπησα και την Μοριακή Βιολογία, και τη Φύση, και την Κρήτη.

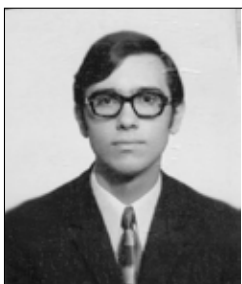
Αυτό το κοινό διάστημα με το Φώτη δάσκαλο δεν ήταν, βέβαια, μεγάλο. Ήταν όμως αρκετό για να δημιουργηθούν δεσμοί που κουβαλούν όμορφες αναμνήσεις και πολύ συναίσθημα. Αυτό το σύμπλεγμα αναμνήσεων και συναισθημάτων είναι που με οδήγησε πρόσφατα να στείλω στο δάσκαλό μου ένα ιστορικό βιβλίο που μου ζήτησε και, επειδή δεν το βρήκα στον εκδότη, να καθίσω να το μετατρέψω ολόκληρο σε pdf. Και αυτή η πολύπλευρη δραστηριότητα, η απλότητα, η αμεσότητα και η προσήνεια που τον χαρακτήριζε, όπως θυμάμαι τότε που ήμουν μαθήτριά του, τον χαρακτηρίζει ακόμη, όπως φάνηκε τις όποιες, λίγες φορές, κάναμε τέτοιες συναντήσεις, σαν αυτή την τελευταία, στην Κηφισιά. Σε αυτή μάλιστα τη συνάντηση, διαπίστωσα, με συγκίνηση, ότι και ο δάσκαλός μου είναι επίσης πολύ συνδεδεμένος με αυτό το ακριβό για μένα παρελθόν.

Τέλος, εδώ θα εκμυστηρευτώ και κάτι, ότι καλή είναι η τεχνολογία και τα pdf, εγώ όμως θα επιθυμούσα να είχα βρει το βιβλίο και να σου το χαρίσω, Φώτη. Ένα βιβλίο είναι αλλιώτικα όμορφο. Όχι μόνο έχει πληροφορίες, αλλά έχει και μια μορφή, που το καθιστά μια αυτούσια οντότητα – κόσμημα. Δυστυχώς, δάσκαλε, το βιβλίο ήταν εξαντλημένο.

Ελπίζω να ξανακάνουμε μια αντίστοιχη συνάντηση πριν περάσουν άλλα δέκα χρόνια.

Δημήτρης Ασημομήτης
Επιχειρηματίας,
τ. Διευθύνων Σύμβουλος
του Ελληνικού Κέντρου
Επενδύσεων (Υπ. Οικονομίας)
& νυν μέλος του ΔΣ
Τηλ.: +30 210 8133613,
+30 210 4820812
Fax: +30 210 48 20 233
d.assimomytis@foodelia.gr

Ήταν χειμώνας του 1971, νομίζω, στο αμφιθέατρο της Νομικής. Ο καθηγητής μπαίνει στο αμφιθέατρο. Άψογο ντύσιμο με σκούρο κουστούμι και σκούρα γραβάτα. Ο βοηθός τρέχει να του βγάλει το παλτό. Στην παράδοση ο καθηγητής χρειάστηκε το μακρύ χάρακα, για να μας δείξει κάτι στον πίνακα. Απλώνει το χέρι, κοιτώντας τον πίνακα, και ο βοηθός τρέχει και του βάζει το χάρακα στο χέρι. Τελειώνει την παράδοση και βάζει ένα μακρύ πούρο στο στόμα του, κοιτώντας το υπερπέραν. Ο βοηθός ξανατρέχει και του ανάβει το πούρο.

Αν πρέπει να σπουδάσω, σκέφτηκα, για να γίνω υπηρέτης και να ανάβω τα πούρα του καθηγητή, να μου λείπει. Οι φοιτητές που δεν έχουν την καλύτερη σχέση με το βιβλίο, κάτι τέτοια ψάχνουν, για να δικαιολογήσουν τη στάση τους. Ένα χρόνο μετά, κυκλοφορεί η φήμη ότι έρχεται στο Βιολογικό ο Φώτης Καφάτος. Δεν είχα ακούσει ποτέ πριν κάτι γι' αυτόν. Ακούγονταν διάφορα, Χάρβερντ, DNA, Watson & Crick και άλλα τέτοια. Κάποια στιγμή έρχεται. Ήταν πραγματικά έκπληξη, να δω ένα νέο παλικάρι, γύρω στα 33 ή 34, με καρό πουκάμισο και κοτλέ παντελόνι, αλλά με ένα αφοπλιστικό χαμόγελο, που σε κέρδιζε, πολύ πριν σου μιλήσει. Ένα πρωί βρέθηκα στο γραφείο του με άλλα παιδιά. «Τι μαθαίνουμε εδώ, παιδιά;» ρώτησε. «Βιολογία» του απαντάμε γελώντας. «Όχι», μας λέει, με το γλυκό, αφοπλιστικό χαμόγελό του, «εδώ μαθαίνουμε, όταν έχουμε μία ερώτηση, πώς θα ανατρέξουμε στη βιβλιογραφία για να βρούμε την απάντηση».

Χρόνια αργότερα – η συνειδητοποίηση δεν έρχεται σε όλους νωρίς – κατάλαβα ότι ΔΑΣΚΑΛΟΣ, με κεφαλαία γράμματα, είναι αυτός που ανοίγει νέους δρόμους στη σκέψη. Δεν γίνεται όλοι οι φοιτητές να γίνουν μεγάλοι επιστήμονες. Ο ΔΑΣΚΑΛΟΣ, όμως, μπορεί να ανοίξει νέους δρόμους και σ' αυτούς που δεν έγιναν μεγάλοι επιστήμονες, χαρακτηρίζοντας τον τρόπο σκέψης και την πορεία τους.

Αγαπημένε μου Φώτη, ΔΑΣΚΑΛΕ μου, δεν κατάφερες να με κάνεις μεγάλο Βιολόγο. Αποδεικνύοντας, όμως, για μια ακόμη φορά, ότι το περιβάλλον δημιουργεί χαρακτήρες, επηρέασες την πορεία μου και θα στ' οφείλω.

Άσπα Μεταλλινού
Βιολόγος, Εκπαιδευτικός
Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης
aspramet@yahoo.gr

Έχουν περάσει σαράντα χρόνια! σαράντα χρόνια! Οι μνήμες έχουν ξεθωριάσει, μένει όμως μια ουσία, ένα νόημα, που μας συνέδεσε κάποτε, και με πείσμα επιμένει να διατηρείται!

Όταν παρακολουθούσα το πρώτο έτος του νεοϊδρυμένου τότε Βιολογικού Τμήματος, όπου με επιλογή μου (!) είχα επιτύχει, αναρωτιόμουν γιατί ήταν τόσο πιο χαμηλά από τις προσδοκίες μου, αναρωτιόμουν γιατί κατέβαλα τόσες δυνάμεις για να βρεθώ εκεί! Και μετά ...άρχισαν τα μαθήματα του νέου –και σε ηλικία!– καθηγητή, του κ. Φώτη Καφάτος! Δε χόρταινα να τον ακούω! Η αποκάλυψη! Η Βιολογία εξελισσόταν όχι πια ερήμην μας αλλά τουλάχιστον γινόμασταν κοινωνοί των νεότερων εξελίξεων στη σκέψη και στην πράξη.

Έχουν γλυτώσει από τη λήθη δυο σκηνές κι ένας καημός.

Σκηνή 1η: Στη μικρή αίθουσα με τα ξύλινα έδρανα στο υπόγειο της Νομικής, στην οδό Σόλωνος, ο κ. Φώτης Καφάτος παραδίδει, ενημερώνει, προβάλλει στην οθόνη, αποκαλύπτει και ερμηνεύει μυστικά του DNA και του RNA που ο ίδιος είχε ήδη κατακτήσει. Τόσα καινούρια και σημαντικά πράγματα σε μια προσπάθεια σφαιρικής προσέγγισης αποτυπωμένα πρώτα στις δακτυλογραφημένες σημειώσεις και γρήγορα στους πρώτους τρεις τόμους της «Εισαγωγής στη Βιολογία», με συνέπεια και σεβασμό στους φοιτητές του, σε μας.

Σκηνή 2η: Σε κάποιο αμφιθέατρο, σε φοιτητική συζήτηση ή συνέλευση, δεν μπορώ πια να τα ξεχωρίσω, ο Καφάτος καθισμένος κάπου ανάμεσά μας, χαμογελαστός και προβληματισμένος, αισιόδοξος και παρατηρητικός, απλός και μεγάλος! Σε δύσκολα χρόνια –δικτατορία– με απόμακρο και δύστροπο το πανεπιστημιακό κατεστημένο της εποχής, τούτος ο νέος καθηγητής μας ήταν δίπλα μας, άνοιγε δρόμους πρωτόγνωρους, απελευθέρωνε τις πιο δημιουργικές μας δυνάμεις.

Κι ο καημός: Δεν κατάφερα να πάρω θέμα διπλωματικής εργασίας στο Εργαστήριό του. Δεν μπορώ να το ξεχάσω. Αλλά δεν ξεχνώ και εργασίες όπως «IQ: κληρονομικότητα ή περιβάλλον;» και άλλα θέματα με το διδακτικό προσωπικό του εργαστηρίου του πάνω σε ερωτήματα αιχμής για την εποχή.

Σήμερα ...παραμένει ένας Φάρος, ένας εμπνευστής για την αναζήτηση, τη γνώση, την αμφισβήτηση και τη δημιουργική πο-

ρεία. Δεν παραλείπω να αναφέρω το έργο και την προσωπικότητα του Φώτη Καφάτου στους μαθητές μου, κάθε χρόνο, με κάθε ευκαιρία.

Σήμερα ...μένει ακόμη ένα «ΣΑΣ ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ», κ. Φώτη Καφάτο, και για την προσφορά σας στα φοιτητικά μου χρόνια αλλά και για τη διαχρονική προσφορά σας στην αναζήτηση της γνώσης, της ανθρωπιάς, της ομορφιάς και της δημιουργίας στη ζωή!

Βαγγέλης Παπαθανασίου
Διευθυντής Ερευνών
Ελληνικού Κέντρου
Θαλασσίων Ερευνών
Αναπληρωτής Διευθυντής
Ινστιτούτου Ωκεανογραφίας
Tel: +30 22910 76452,
+30 22910 76351
Fax:+30 22910 76347
vpath@ath.hcmr.gr

Τι αλήθεια να θυμηθεί κανείς για τον Φώτη Καφάτο;

Νομίζω ότι είναι ένας από τους ανθρώπους που έχουν χαράξει τη ζωή πολλών ανθρώπων. Σίγουρα είναι ένας από τους λίγους που συνάντησα στη ζωή μου ο οποίος μας έδειξε, εκείνα τα δύσκολα, αλλά παθιασμένα φοιτητικά μας χρόνια, ότι άμα θέλεις κάτι πρέπει να το κυνηγήσεις, πρέπει να μάθεις, να βρεις τον τρόπο να ... πιάσεις το όνειρο.

Σήμερα, σαράντα χρόνια μετά, πολλοί από μας στο τότε Τμήμα Βιολογίας, πιστεύω ότι χρωστάμε πολλά στον άνθρωπο που ήρθε από την Αμερική να μας μάθει έναν διαφορετικό τρόπο σκέψης. Κάνοντας έναν απολογισμό εκείνης της εποχής, σίγουρα αυτό που έμένα μου έμεινε, είναι ο τρόπος και η έμπνευση που μας έδωσε!

Ο Φώτης είναι από τους ανθρώπους που σε κάνουν να αισθάνεσαι σπουδαίος, ακόμη και όταν δεν είσαι. Φοιτητές ακόμη, μας έκανε να αισθανθούμε ότι μπορούμε να πιάσουμε το όνειρό μας. Μας έκανε να δούμε καθαρά τι θέλουμε να κάνουμε. Πιστεύω δε ότι αυτό που έγινε τότε στα φοιτητικά μας χρόνια, το '73, το '74, είναι κάτι που πολλοί από μας ξέρουμε ότι δεν ήταν τυχαίο. Όπως δεν ήταν τυχαίο ότι πολλοί από μας ακολούθησαν τις συμβουλές του, να κάνουν μεταπτυχιακά. Ήταν πραγματικά η έμπνευση που μας έδωσε ο δάσκαλός μας, ο άνθρωπος που μας δίδαξε πέρα από τους νέους τρόπους διδασκαλίας και τη διάσταση της βιολογίας που δεν φανταζόμασταν, το ΝΕΟ, με όλη την έννοια της λέξης, σε όλο της το μεγαλείο.

Μέσα στη καρδιά της δικτατορίας, μέσα στο κατεστημένο του πανεπιστημίου, όπου οι βοηθοί, σε άλλα μαθήματα, έκαναν το πειραματόζωο στον παντοδύναμο καθηγητή, ήρθε ο Φώτης. Η φήμη του προηγήθηκε του ερχομού του. Μοριακός Βιολόγος, Καθηγητής στο Χάρβαρντ, με περγαμηνές στη μοριακή έρευνα. Τι άλλο μπορούσε να περιμένει κανείς; Θυμάμαι ακόμη τα μαθήματα στο υπόγειο της Νομικής, εκείνα τα απογεύματα που για μερικές ώρες ήμασταν αλλού και γυρίζαμε στο ... παρόν με το τέλος τους (με την Ασφάλεια φυσικά παρούσα στη Σόλωνος). Τα μαθήματα εκείνα είχαν μια γοητεία και, παρ' όλο που έχουν περάσει πολλά χρόνια, θυμάμαι ότι πηγαίναμε να τον ακούσουμε να μιλάει για τη μοριακή βιολογία, το DNA, τη διπλή αλυσίδα, με έναν τρόπο που μέχρι τότε δεν μας είχε δείξει κανείς!

Ο Φώτης μας δίδαξε ότι τίποτε δεν είναι αδύνατο, αρκεί να το προσεγγίσεις από τη σωστή του πλευρά. Μας δίδαξε/έδειξε την απλότητα, που για να την αποκτήσεις χρειάζεται να περπατήσεις σε δύσκολους αλλά... υπέροχους δρόμους. Στο μάθημα, τα νέα δεδομένα της Βιολογίας που μαθαίναμε ήταν πράγματι διαφορετικά από όσα ως τότε ξέραμε και προσωπικά πιστεύω ότι είχε σημαντική συνεισφορά διαχρονικά στη ανάπτυξη της βιολογίας στην Ελλάδα εκείνα τα χρόνια, αλλά και μετέπειτα ως καθηγητής στην Κρήτη. Ήταν από τους λίγους που μας έδωσαν ένα σημαντικό «σπρώξιμο» στη ζωή, στο κατάλληλο χρονικό σημείο.

Θυμάμαι δύο, ξεχωριστά, πράγματα... Ο νέος καθηγητής της Βιολογίας μάς καλεί σπίτι του! Καλεί τους φοιτητές του σπίτι του! Πηγαίνουμε κάποιο απόγευμα και ξεκινάει μια κουβέντα, αν θυμάμαι καλά, για το τι θέλουμε να κάνουμε, πού θέλουμε να πάμε όταν τελειώσουμε κλπ. Πέρα από το ίδιο το γεγονός ότι Ο ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΜΑΣ ΚΑΛΕΙ ΣΠΙΤΙ ΤΟΥ –πράγμα πρωτόγνωρο την δεκαετία του '70– καθισμένοι στο πάτωμα, βλέπουμε ένα μικρό ξύλινο καραβάκι στο γραφείο του Φώτη, με το όνομα «Ελευθερία». Οι φοιτήτριες και οι φοιτητές, με αυξημένο το αίσθημα της ελευθερίας σε μια ανελεύθερη εποχή, σκουντιόμαστε, αναγνωρίζοντας μέσα στη λέξη αυτό που μας έλειπε εκείνη την εποχή! «Δικός μας!». Το μικρό ξύλινο καραβάκι σε εκείνο το γραφείο έκρυβε τη μεγάλη μας προσμονή για κάτι διαφορετικό και η διαπίστωση που κάναμε, για το «Δικός μας», ήταν πραγματικά αληθινή πέρα για πέρα. Ο Φώτης ήταν πραγματικά μαζί μας, και μας χάρισε με απλότητα και χαμόγελο αυτό το διαφορετικό που είχαμε ανάγκη.

Θυμάμαι επίσης την εκπαιδευτική μας εκδρομή στην Κρήτη, στην οποία μας συνόδευε ο Φώτης μαζί με άλλους καθηγητές. Το «μας συνόδευε» δεν ήταν σχήμα λόγου. Περπατήσαμε μαζί στο Φαράγγι της Σαμαριάς, μια παρέα, χαζεύοντας, μιλώντας, φωτογραφίζοντας τη στιγμή... Και «περάσαμε βουνά», παρέα, με τα ...πόδια. Ο Φώτης ήταν εκεί, κι εμείς πραγματικά «αδράξαμε τη στιγμή», καθυστερούσαμε, δεν θέλαμε να φτάσουμε στην Αγια-Γαλήνη... Ήμασταν μαζί και ήταν πραγματικά δίπλα μας! Από τις πιο ωραίες στιγμές μου εκείνων των χρόνων...

Νιώθω ότι οφείλουμε στον Φώτη Καφάτο πάρα πολλά, κι ας μη μας τα «δίδαξε» όλα. Μας τα έδειξε όμως! Μας τα πρόσφερε, σε ανθρώπους που τον είχανε για φάρο εκείνα τα χρόνια. Πιστεύω ότι μας έδειξε, κατά κάποιο τρόπο, πως μπορούμε και εμείς να προχωρήσουμε στη ζωή μας. Εμείς ήμασταν οι πρώτοι φοιτητές του, αλλά είμαι σίγουρος ότι έχει αμέτρητους φοιτητές, φίλους που σκέφτονται τα ίδια.

Προσωπικά θεωρώ τον εαυτό μου πολύ τυχερό που συνάντησα το δάσκαλο –και φίλο– Φώτη στο πιο σημαντικό ίσως σταυροδρόμι της ζωής μου. Σ' ευχαριστώ πολύ γι' αυτά που μου/μας έδωσες! Να είσαι καλά και να ξανασυναντηθούμε σύντομα.

Ελένη Φλώρου

Διευθύντρια Ερευνών
Εθνικό Κέντρο Έρευνας
Φυσικών Επιστημών
«Δημόκριτος», Ινστιτούτο
Πυρηνικής Τεχνολογίας-
Ακτινοπροστασίας
Tel: + 30 210 6503809
Fax: + 30 210 6503050
eflorou@ipta.demokritos.gr

Για τον καθηγητή Φώτη Καφάτο δεν μπορείς να προσθέσεις πληροφορία σχετική με το επιστημονικό του έργο, γιατί απλούστατα είναι παγκόσμια γνωστό και σε τεράστιο εύρος, αλλά ούτε βεβαίως και να τολμήσεις να κάνεις αποτίμηση, όσο ψηλά και αν μπορείς να κοιτάξεις. Μπορώ όμως ως φοιτήριά του, στα πρώτα του ακαδημαϊκά χρόνια στο ΕΚΠΑ/Βιολογικό Τμήμα, να καταθέσω την εμπειρία μου από τη διδασκαλία του και την εν γένει παρουσία του στο πανεπιστημιακό γίγνεσθαι στο διάστημα της φοιτητικής μου ζωής (1970-1974).

Είναι στη σκοτεινή περίοδο της δικτατορίας στην Ελλάδα, η γνωριμία με το νέο και θαυμαστό κόσμο της επιστήμης και της έρευνας, μέσα από το παράθυρο που ανοίγει διάπλατα η διδασκαλία του καθηγητή της Βιολογίας Φώτη Καφάτου, καθηγητή του Χάρβαρντ. Οι φοιτητές του κατανοούν και μαγεύονται. Ο δε άνθρωπος-δάσκαλος είναι διαφορετικός σε σχέση με αυτό που εκπροσωπούσε το μέχρι τότε καθηγητικό κατεστημένο (με όλο τον σεβασμό στους ακαδημαϊκούς δασκάλους και τη δεδομένη και οφειλόμενη αναγνώριση του έργου τους) και αυτό διεγείρει και προκαλεί νέους τρόπους επικοινωνίας και δημιουργίας στην επιστημονική γνώση.

Στον ακαδημαϊκό πολίτη του κόσμου, όπου ανήκει πλέον ο επιστήμονας-ερευνητής Καφάτος, που συνεχίζει ακούραστα την πρωτοποριακή του έρευνα για τη βελτίωση και την προαγωγή του είδους μας, να εκφράσω το ευχαριστώ μου, γιατί με δίδαξε και συνέβαλε στην επιλογή μου να ακολουθήσω τον δρόμο της επιστήμης.

Ιωάννα Σιώκου

Διευθύντρια Ερευνών,
Ελληνικού Κέντρου
Θαλασσίων Ερευνών
Βιολόγος Ωκεανογράφος,
Ινστιτούτου Ωκεανογραφίας
Τηλ.:+30 22910 76341
+30 22910 76368
Fax +30 22910 76347
isiokou@ath.hcmr.gr

- Πού μπήκες;
- Στο Βιολογικό στην Αθήνα.
- Έχει καμιά σχέση με τα πλυντήρια;
- .....

Τι να απαντήσω, όταν κι εγώ δεν ήξερα καλά-καλά τι θα σπουδάσω στο Βιολογικό, αφού ήταν και η πρώτη χρονιά που λειτουργούσε στο Πανεπιστήμιο της Αθήνας. Ο καθηγητής Πανταζής μόλις που μας έκανε το πρώτο μάθημα Βιολογίας, λόγω των προβλημάτων υγείας που είχε. Κάποια ενδιαφέροντα θέματα άρχισαν να «φαίνονται στον ορίζοντα» στο δεύτερο έτος, για παράδειγμα ο αναδιπλασιασμός της έλικας του DNA στο μάθημα της Γενικής Ζωολογίας.

Και στο τρίτο έτος άνοιξε, αναπάντεχα για μας, ένα μεγάλο παράθυρο στη γνώση από το νέο καθηγητή, το Φώτη Καφάτο. Μας άνοιξε τις πόρτες για να μπούμε στο μικρόκοσμο του κυττάρου, πώς είναι και πώς λειτουργεί, μας μίλησε για όλα τα καινούρια μυστικά με πάθος και πειστικότητα, και τότε νιώσαμε τι σπουδάζουμε στο Βιολογικό. Και μας τράβηξε κοντά του και μας γοήτευσε όχι μόνο σαν καθηγητής, αλλά και σαν μεγάλος φίλος που σου δείχνει πόση χαρά μπορείς να πάρεις από τη γνώση και τη δουλειά για την απόκτησή της, και ποιους καταπληκτικούς δρόμους μπορείς να ακολουθήσεις στη ζωή σου. Και ανάμεσα σε όλα αυτά, συζητήσεις κοινωνικές, τραγούδια απαγορευμένα, ακόμα και ομαδικά παιδικά και εφηβικά παιχνίδια. Και στο τέταρτο έτος:

- Πού θα πας; Σε ποιο πανεπιστήμιο;
- Στην Αμερική για... μοριακή βιολογία... γενετική... κυτταρολογία... ανθρωπολογία...
- Στην Αγγλία για... γενετική... θαλάσσια βιολογία... εντομολογία... μικροβιολογία...
- Στην Αθήνα για... γενετική... κυτταρολογία... ανοσολογία... θαλάσσια βιολογία...
- Στη Γαλλία για... ανοσολογία... θαλάσσια βιολογία... εθνολογία...
- Στη Γερμανία για... κυτταρολογία... γενετική...

Και ύστερα από σαράντα χρόνια λειτουργίας του Βιολογικού Τμήματος στο Πανεπιστήμιο της Αθήνας, ο απολογισμός των πρώτων αποφοιτητών είναι εντυπωσιακός. Όλους μας ενέπνευσε ο Καφάτος!

Εμείς πόσους νέους εμπνεύσαμε;

Μαρία Θεσσαλού

Αναπλ. Καθηγήτρια
Τομέας Ζωολογίας
Θαλάσσιας Βιολογίας,
Τμήμα Βιολογίας, ΕΚΠΑ
Τηλ.: 210 7274639
Fax: 210 7274639
mthessal@biol.uoa.gr

Πρωτεργάτης – η λέξη στην κυριολεξία της. Από όπου περνάει, από την έρευνα και τη διοίκησή της από κορυφαία μετερίζια, μέχρι την προσωπική θέση για τα πράγματα και την ανθρώπινη επαφή, αφήνει βαθύ αποτύπωμα. Σαν αυτό που άφησε και σε μας, τους πρώτους Έλληνες φοιτητές του. Τόσα χρόνια μετά, τέτοιες προσωπικότητες φαίνεται ακόμη να είναι δυσεύρετες...

Μπέσσυ Αλεπόρου
Αναπληρώτρια Καθηγήτρια
Βιοχημικής και Μοριακής
Γενετικής,
Τμήμα Βιολογίας, ΕΚΠΑ
Τηλ: 210 7274629
Fax: 210 7274318
valepor@biol.uoa.gr

Εκείνο που θυμάμαι από τον Καθηγητή μας Φώτη Καφάτο είναι πόσο μας έμαθε να είμαστε ανεξάρτητοι και αυτάρκειες και πάντα να προσπαθούμε, ενώ ήταν πάντα δίπλα μας αμείβοντας και επαινώντας κάθε μας ενέργεια. Ακόμη και για μικρές μας πράξεις είχε πάντα ένα καλό λόγο, πράγμα που μας ενθάρρυνε. Θυμάμαι ακόμη πόσο μας ώθησε προς τη βιολογική σκέψη η συμμετοχή μας στην προετοιμασία του λεξικού βιολογικών όρων, που κάναμε χωρίς να μας κουράζει και με μεγάλη ευχαρίστηση. Να 'σαι πάντα καλά, Φώτη, και σ' ευχαριστούμε για όλα.

Πάρις Παυλάκης
Αναπληρωτής Καθηγητής
Παλαιoανθρωπολογίας,
Τμήμα Γεωλογίας και
Γεωπεριβάλλοντος, ΕΚΠΑ
Τηλ.: 210 7274880
pavlakis@geol.uoa.gr

Ο καθηγητής Φώτης Καφάτος είναι πολυδιάστατη προσωπικότητα που επηρέασε βαθιά και πολύμορφα εμάς τους φοιτητές του. Ίσως ο όρος role model να χαρακτηρίζει πληρέστερα την επίδραση που έχει πάνω μας, όχι μόνο λόγω της υψηλής επιστημονικής του αξίας, αλλά και της πρωτοπόρας θέσης του στη σχέση καθηγητή-φοιτητή και της έμπρακτης φιλοπατρίας του. Ιδιαίτερη ήταν η επίδρασή του σε μας τους πρώτους φοιτητές του. Την ίδια ώρα που ανακαλύπταμε την ελληνική πραγματικότητα μέσα από τις ακραίες κοινωνικές συνθήκες της απριλιανής χούντας, ανακαλύψαμε χάρη σ' αυτόν το τι πραγματικά είναι η βιολογία, (ποιος δεν θυμάται το «Φάρο» Καφάτο να μας διδάσκει μοριακή βιολογία, μέσα σε ένα σκοτάδι Ορυκτολογίας στο ξύλινο αμφιθέατρο και με τους μυστικούς αστυνομικούς απέξω;). Προσωπικά ο καθηγητής Καφάτος με «φόρτισε» με δύναμη και γνώση για να σπουδάσω παλαιoανθρωπολογία στην Αμερική και να ερευνώ την καταγωγή του ανθρώπου από την τροπική Αφρική μέχρι τα βάθη της Σαχάρας. Όσα αποκόμισα από τον Φώτη Καφάτο παίζουν καταλυτικό ρόλο στην προσπάθειά να είμαι άνθρωπος, επιστήμονας, σωστός Έλληνας πανεπιστημιακός και πατριώτης. Πάνω απ' όλα με έκανε Δαρβινικό εξελικτικό στον τρόπο σκέψης, γεγονός που σημάδεψε τη ζωή μου. Με έμαθε ότι ο θάνατος είναι κομμάτι της ζωής.

*Αφιερωμένο στη μνήμη του Γιώργου Θηραίου,
ο οποίος παραδειγματικά ενσάρκωσε
την έννοια «Καφάτος».*

Κώστας Φλυτζάνης

Καθηγητής
Τομέας Γενετικής
Βιολογίας του Κυττάρου και
Ανάπτυξης, Τμήμα Βιολογίας,
ΕΚΠΑ, και
Adjunct Associate Professor
Department of Molecular and
Cell Biology,
Baylor College of Medicine
Τηλ. και Fax: +30 2610 969258
kostas@bcm.tmc.edu

Για το Δάσκαλό μας Φώτη Καφάτο

Ήμαστε «μουδιασμένοι» την πρώτη χρονιά...

Τουλάχιστον οι μισοί περίπου από μας. Η ζωή είχε άλλα σχέδια για τους επιλαχόντες του Πολυτεχνείου. Δώσαμε τις εξετάσεις με την προσδοκία να γίνουμε μηχανικοί, οι θέσεις όμως σπουδών για μας βρίσκονταν στη Φυσικομαθηματική Σχολή, πολλά τμήματα της οποίας δεν είχαν συμπληρωθεί, μια και έπρεπε τότε ο υποψήφιος φοιτητής να πετύχει τη βάση, και έτσι επιλέξαμε το καινούργιο Τμήμα της Βιολογίας. Βέβαια, καινούργιο ήταν στο όνομα... Η επανάσταση της Βιολογίας –όχι βέβαια στην Ελλάδα του 1970– είχε ξεκινήσει στο εξωτερικό και τα μαντάτα έφταναν στα αφτιά μας. Η επιλογή της Βιολογίας σίγουρα για μένα –αν και, πιστεύω, για τους περισσότερους από μας– δεν έγινε λοιπόν τυχαία. Καθοριστικό ρόλο στη δική μου επιλογή έπαιξε και η έκθεσή μου σε εργαστηριακές ασκήσεις Βιολογίας στο Παγκύπριο Γυμνάσιο (Κεντρικό), όπου μαθήτευσα στην τετάρτη τάξη.

Ήμαστε «ανικανοποίητοι» τη δεύτερη χρονιά...

Συνεπιβάτες στο μπάρκο «Endeavour», μαζεύαμε τα ίδια είδη διακόσια χρόνια αργότερα. Διψούσαμε, έστω τουλάχιστο να ακούσουμε, για το κατά πού «έτρεχε» η επιστήμη που επιλέξαμε. Τότε ήλθες εσύ, Δάσκαλέ μας, να φέρεις τα πάνω κάτω. Μαζί σου μετέφερες ό,τι πιο σπουδαίο είχε να προσφέρει η επανάσταση, μια και ήσουν από τους πρωτοπόρους βασικούς συντελεστές της. Και βρήκες πρόσφορο έδαφος. Δεν χάναμε λέξη, ρουφάγαμε καινούργια γνώση, και δειλά δειλά μας πέρναγε η σκέψη να μαρκάρουμε στο δικό σου σκάφος.

Ήμαστε «ανυπόμονοι» την τρίτη χρονιά...

Νεανικά όνειρα ζητούσαν να εκπληρωθούν. Αποφάσεις για το μέλλον ωρίμαζαν, εσύ πόλος έλξης στο μάθημα, στο εργαστήριο, στις εκδρομές. Και ένας αέρας ελευθερίας να φυσάει γύρω σου σε χρόνια δύσκολα και να μας συναρπάξει. Πρώτες γενύσεις έρευνας στις διπλωματικές μας εργασίες και ένας κόσμος επιστημονικός που μας ανοίγει διάπλατα τις πόρτες.

Ήμαστε «έτοιμοι» την τέταρτη χρονιά...

Ανοιξαμε φτερά και πετάξαμε, πολλοί από μας σε χώρες μακρι-
νές. Ήμαστε καλά εφοδιασμένοι και στο νου μας το «τρόπαιο» το
δικό σου να δυναμώνει την ανησυχία μας, να στερεώνει τη θέλη-
ση, να κρατάει τη δίψα μας ακόρεστη.

Ήμαστε «αγωνιστές» όλα τα επόμενα χρόνια...

Πιστεύω όπως μας είχες σκεφτεί, όπως εμείς σε νιώθουμε.

Ένα μεγάλο ευχαριστώ σε σένα, Δάσκαλε, που μας έδειξες το
δρόμο για το υπέροχο ταξίδι της ζωής μας.

Τμήμα Βιολογίας 30 χρόνια

Κυριακή 1 Οκτωβρίου 2000
Συνάντηση των πρώτων αποφοίτων του Τμήματος Βιολογίας του
Πανεπιστημίου Αθηνών

Συνάντηση των πρώτων φοιτητών του Τμήματος Βιολογίας του
Πανεπιστημίου Αθηνών
40 χρόνια μετά (2010)

ΠΙΝΑΚΑΣ ΒΙΟΛΟΓΩΝ 1970-1974

Αλεξανδράκη Δέσποινα

alexandr@imbb.forth.gr

Αλεπόρου Μπέσσυ

valepor@biol.uoa.gr

Αμπατζής Κωνσταντίνος

kabatzis@otenet.gr

Αναγνωστάκη Σοφία

s.kontogiannis@hellamco.gr

Ανδρονίκου Μαίρη

coge@ath.forthnet.gr,

Αραπίνη Καλλιόπη

karapini@med.uoa.gr και
karapini@gmail.com

Ασημομύτης Δημήτρης

d.assimomytis@foodelia.gr

Βαβάκου Έφη (Σύνη)

Βαμβακόπουλος Νίκος

nvamvak@med.uth.gr

Βουγιουκλής Γιώργος

Βραχνού Έφη

efvra@yahoo.gr

Γανωτής Ηρακλής

Γεωργά Μαγδαληνή

Γεωργακοπούλου Δήμητρα

Γιαννίδη Αλεξάνδρα

Γουσγούνης Νικόλαος

nikos2202@gmail.com
nknknk@windowslive.com

Γυφτογιάννης Ιωάννης

Δημητρούλιας Γεώργιος

Δραΐνας Διονύσης

drainas@med.upatras.gr

Ζορμπά Ελένη (Κύπρος)

Θάνος Κώστας

cthanos@biol.uoa.gr

Τηλ.: +30 2810 391161
Fax: +30 2810 391101
(γραφείο)
κιν.: 6973389155

Αν. Καθηγήτρια
Αναπτυξιακής και Μοριακής Βιολογίας,
Τμήμα Βιολογίας
Πανεπιστήμιο Κρήτης και
συνεργαζόμενη ερευνήτρια στο ΙΤΕ-IMBB

Τηλ.: 210 7274629
Fax: 210 727 4318

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια
Βιοχημικής και Μοριακής Γενετικής,
Τμήμα Βιολογίας ΕΚΠΑ

Τηλ.: 210 6895260
κιν.: 6979444352

Αντιπρόεδρος Δ.Σ. της HELLAMCO Α.Ε. –
Επιστημονικός Εξοπλισμός

Τηλ.: 210 9330537
κιν.: 6945172882

Τηλ.: 210 9217952
κιν.: 6932571316

Ιδ. δικαίου αορίστου χρόνου,
Σχολή Επιστημών Υγείας, Ιατρική Σχολή
ΕΚΠΑ

Τηλ.: 210 8133613,
210 4820812
κιν.: 6972999920

Επιχειρηματίας, τ. Διευθύνων Σύμβουλος
και νυν μέλος του ΔΣ του Ελληνικού
Κέντρου Επενδύσεων (Υπ. Οικονομίας)

Τηλ.: 210 8949055
210 8940808

6978143605

Καθηγητής Βιολογίας,
Εργαστήριο Βιολογίας,
Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

6977594585
210 7788026

210 9287179

2109810249

Τηλ.: 2610 969127
2610 969870
2610 997746

Καθηγητής Βιοχημείας, Διευθυντής
Εργαστηρίου Βιολογικής Χημείας,
Μονάδα Ειδικών Βιοχημικών Αναλύσεων,
Τμήμα Ιατρικής, Πανεπιστημίου Πατρών

Τηλ.: 210 7274655
Fax: 210 7274654

Καθηγητής Φυσιολογίας Φυτών,
Τομέας Βοτανικής, Τμήμα Βιολογίας,
ΕΚΠΑ

Θεοχάρη Βασιλική

Θεσσαλού Μαρία

mthessal@biol.uoa.gr

Θηραΐος Γιώργιος
† 20/1/2011

thireos@bioacademy.gr

Κάμπερ Έλλη

ekamper@med.uoa.gr

Καρδάμη Βέτα

EKardami@sbrca

Καραγκούνη Αμαλία

akar@biol.uoa.gr

Κιούση Τζένη

jenny.koussi@merck.com

Κλείτος Κοιλανιώτης

Κολοβός Θεόδωρος

Κομητοπούλου Κάτια

akomitop@biol.uoa.gr

Κοντογιάννης Μιχαήλ

mco@hellamco.gr
m.kontogiannis@hellamco.gr

Κουγιανού Σοφία

skougian@biol.uoa.gr

Κωνσταντίνου Αιμιλία (Κύπρος)

Κωνσταντίνου Ανδρέας

andreasc@ucy.ac.cy

Λεγάκης Τάσος

alegakis@biol.uoa.gr

Λεοντόπουλος Φαίδων
† 6/2/2007

http://nikoslagadinos.blogspot.com/2007_02_01_archive.html

Λυκιαρδοπούλου Αγγελική

Μακράκη Παρασκευή

2651031872	Bureau d'Hydrobiologie Applique, Ethnikis Antistasis 3 Katsikas, 45500 Ioannina.
Τηλ.: 210 7274639 Fax: 210 727 4639	Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Ζωολογίας Ασπονδύλων, Τομέας Ζωολογίας - Θαλάσσιας Βιολογίας, Τμήμα Βιολογίας, ΕΚΠΑ
Τηλ.: 210 6597117	Γενικός Διευθυντής ΙΙΒΕΑΑ
Τηλ.: 210 9851757 210 7462595 Fax: 210 7462594 κιν.: 6977291938	Αν. Καθηγήτρια Φυσιολογίας, Τομέας Βασικών Ιατρικών Επιστημών, Ιατρική Σχολή, ΕΚΠΑ και Βιοπαθολόγος στο Διαγνωστικό Κέντρο Ενδοογκοέρευνα
Τηλ.: 204 2353519 204 79 3823 Fax: 204 233 6723	Professor, Cross-Appointee, St. Boniface Research Ctr Inst Cardiovascular Sciences, University of Manitoba, Winnipeg, Canada
Τηλ.: 210 7274526 210 7274704 Fax: 210 7274901	Καθηγήτρια Μικροβιολογίας, Τμήμα Βιολογίας, ΕΚΠΑ
Τηλ.: +30 210 9897372 Fax: +30 2109897444 κιν.: +30 6948079662	External Affairs Director MSD
Τηλ.: 210 7274607 Fax: 210 7274318	Αν. Καθηγήτρια Μοριακής και Αναπτυξιακής Γενετικής, ΕΚΠΑ.
Τηλ.: 210 6895260 εσ. 233, Fax: 210 6801672 κιν.: 6979 444350	Hellamco A.E. Επιστημονικός Εξοπλισμός
Τηλ.: +30 210 7274718 Fax: +30 210 7274318	Επίκουρη Καθηγήτρια Μοριακής και Αναπτυξιακής Γενετικής, Πανεπιστήμιο Αθηνών, Τμήμα Βιολογίας, Τομέας Γενετικής και Βιοτεχνολογίας, (ΕΚΠΑ)
	Καθηγητής, Πρόεδρος του Τμήματος Βιολογικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Κύπρου
Τηλ.: +30 210 7274372 Fax: +30 210 727 4604	Αναπληρωτής Καθηγητής Ζωικής Ποικιλότητας, Τομέας Ζωολογίας- Θαλάσσιας Βιολογίας, Τμήμα Βιολογίας, ΕΚΠΑ
	έγινε ιατρός και ασχολείται μόνο με την Ιατρική

Μαρίνος Βαγγέλης

emarios@med.uoa.gr

Μεταλληνού Ασπασία

aspamet@yahoo.gr

Μίντζας Τάσος

mintzas@upatras.gr

Μητσάκου Αδαμαντία

mitsacos@med.upatras.gr

Μπεντερμάχερ Σέπη

Νικολακάκης Χάρης

marcat@otenet.gr

Νταραδήμου Ελένη

Ορφανουδάκη Δέσποινα

Παναγιωτακοπούλου Μαρία

mpanagiot@med.uoa.gr

Παπαιωάννου Αγγελική

Παπακ ανέλλος Ιωάννης

Παπαθανασίου Βαγγέλης

vpapath@ath.hcmr.gr
<http://www.hcmr.gr>

<http://www.sesameip.eu\par>

Παυλάκης Πάρις

pavlakis@geol.uoa.gr

Πογιατζή Αφροδίτη

Πριονάς Μάνος

emmanuel_prionas@heinek en.com

Ρήγα Ναυσικά

Σαραντώνη Μαρία

Σγουρίτσα Βίκυ

Σιακίδης Μιλτιάδης

Σιώκου Ιωάννα

isiokou@ath.hcmr.gr

	Αναπληρωτής Καθηγητής Βιολογίας στο Εργαστήριο Ιστολογίας της Ιατρικής Σχολής, ΕΚΠΑ
	Βιολόγος, Εκπαιδευτικός Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης
Τηλ.: +30 2610 997368 Fax: 2610 996355 κιν.: 6677207284	Καθηγητής Μοριακής Βιολογίας, Τμήμα Βιολογίας, Πανεπιστημίου Πατρών
Τηλ.: 2610 992389	Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Εργαστήριο Φυσιολογίας, Ιατρική Σχολή, Πανεπιστήμιο Πατρών
Τηλ.: 210 6854400 κιν.: 6977807869	
κιν.: 6932367506 Τηλ.: 210 9711169	Οινολόγος, Διαχειριστής Εταιρείας εμπορίας ποτών: ΜΑΡΚΑΤ Χ. ΝΙΚΟΛΑΚΑΚΗΣ & ΣΙΑ Ε.Ε.
Τηλ.: 210 6170884	Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Νευροβιολογίας, Τομέας Κοινωνικής Ιατρικής-Νευρολογίας/Ψυχιατρικής, ΕΚΠΑ και Ερευνητικό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο Ψυχικής Υγιεινής (ΕΠΙΨΥ)
2221026677	Καθηγήτρια σε Γυμνάσιο (Γυμνασιάρχης)
+30 22910 76351 Tel:+3022910.76.452 Fax:+3022910.76.347	Διευθυντής Ερευνών του Ελληνικού Κέντρου Θαλασσίων Ερευνών Συντονιστής του SESAME IP έργου Research Director Hellenic Centre for Marine Research, Coordinator of SESAME IP Project
Τηλ.: 210 7274880	Αν. Καθηγητής, Τομέας Ιστορικής Γεωλογίας και Παλαιοντολογίας, ΕΚΠΑ
2106642370	Αν. Καθηγήτρια Φυσιολογίας, Τομέας Βασικών Ιατρικών Επιστημών, Ιατρική Σχολή, ΕΚΠΑ
τηλ. 6944-734185	Δ/κό Στέλεχος AMSTEL
6979223381 210 8034185	Καθηγήτρια Βιολογίας (Γυμνασιάρχης)
210 8054833	Διευθύντρια Ερευνών,
Τηλ: +302291076368, +30 2291076341, 210 9313568	Βιολόγος Ωκεανογράφος, Ινστιτούτο Ωκεανογραφίας

Σωτηρίου Αλέξανδρος

Τουρκοχωρίτης Νικόλαος

Τσιμπιδάρος Παναγιώτης

panos.tsimbidaros@gmail.com

Φασσέας Κωνσταντίνος

cfass@aua.gr

Φλυτζάνης Κωνσταντίνος

kostas@bcm.tmc.edu

Φλώρου Ελένη

eflorou@ipta.demokritos.gr

Φραγκοπούλου Μαρία

Χαλβατζής Αθανάσιος

Τηλ.: 210 9649309
κιν.: 6936 983999

Τηλ.: 210 5294331
210 5294331
Fax: 210 5294331

Καθηγητής Εργαστηρίου Ηλεκτρονικής
Μικροσκοπίας, Τμήμα Γεωπονικής
Βιοτεχνολογίας, Τομέας Βιολογίας Φυτών
Γεωπονική Σχολή Αθήνας

Τηλ. και Fax:
+30 2610 969258
κιν.: 6976648948

Αν. Καθηγητής, Τομέας Γενετικής
Βιολογίας του Κυττάρου και Ανάπτυξης,
Τμήμα Βιολογίας, Πανεπιστήμιο Πάτρας
Adjunct Associate Professor, Department
of Molecular and Cell Biology,
Baylor College of Medicine

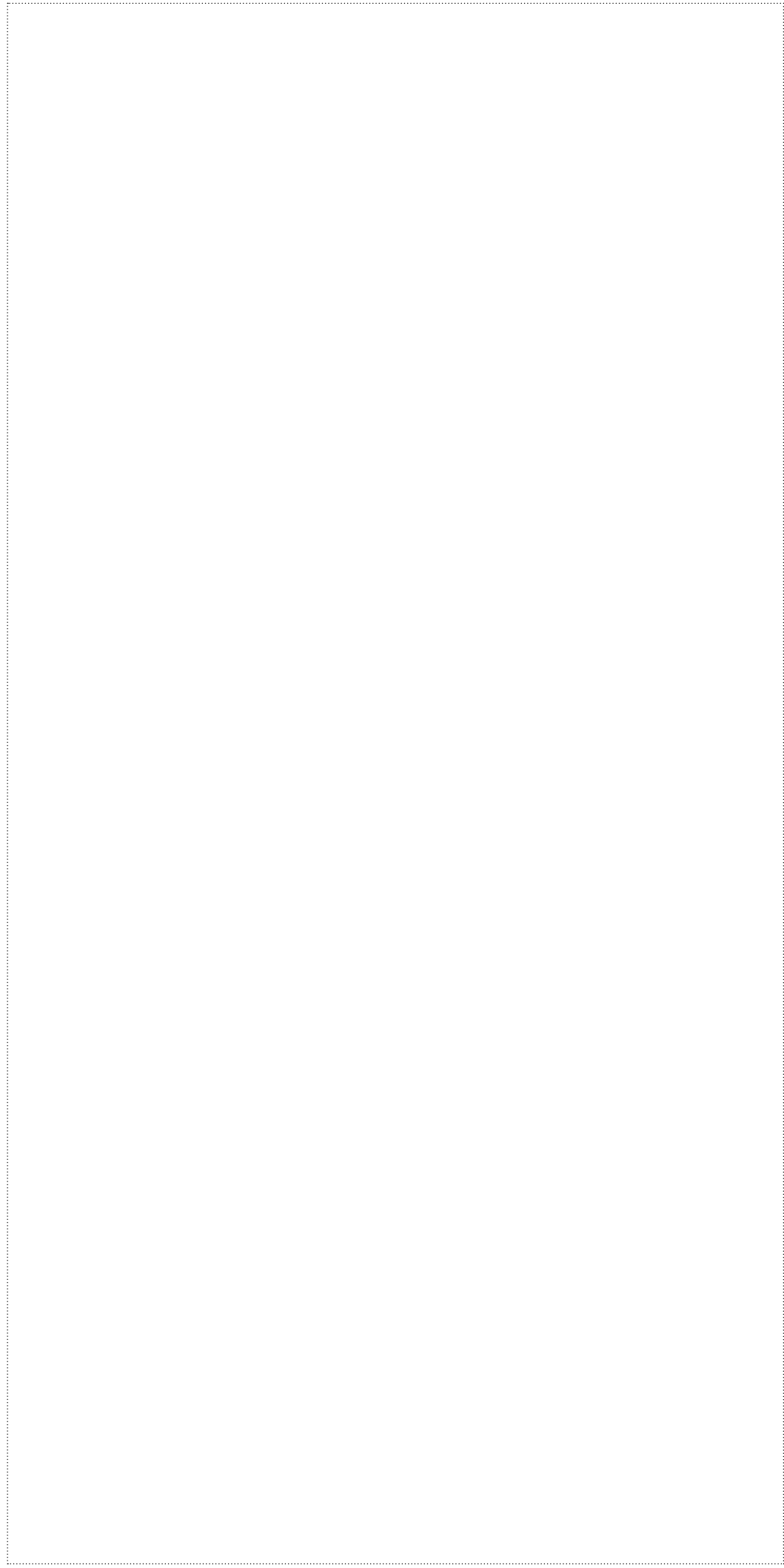
Τηλ.: +30 210 6503809
Fax: +30 210 6503050

Διευθύντρια Ερευνών
Εθνικό Κέντρο Έρευνας Φυσικών
Επιστημών «Δημόκριτος», Ινστιτούτο
Πυρηνικής Τεχνολογίας –
Ακτινοπροστασίας

---

210 9919238

Φώτης Καράτος

